Тошкент ҳақиқати

1928 йил 11 декабрдан чиқа бошлаган

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси

№ 111 (10.361).
1992 йил
30 июль
пайшанба

Баҳоси 2 сўм.

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФУҚАРОЛИГИ ТЎҒРИСИДА

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ўзбекистон Республикасида фуқаролик

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги шахс билан давлатнинг доимий сиёсий-ҳуқуқий алоқасини белгилайди, бу алоқа уларнинг ўзаро ҳуқуқлари ва бурчларида ифодаланади.

Ўзбекистон Республикасида ҳар бир киши фуқаро бўлиш ҳуқуқига эгадир. Ҳеч ким фуқароликдан ёки фуқароликни ўзгартириш ҳуқуқидан маҳрум қилиниши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикаси ўз идоралари ва мансабдор шахслари орқали Ўзбекистон Республикаси фуқаролари олдида масъулдир, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси эса давлат олдида масъулдир.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва унинг ташқарисида ўз фуқароларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилади.

2-модда. Тенг фуқаролик

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги фуқароликни олиш асосларидан қатъий назар барча учун тенгдир.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари келиб чиқишларидан, ижтимоий ва мулкий ҳолатидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тилидан, динга муносабатидан, сиёсий ва бошқа эътиқодларидан, машғулотининг тури ва сажияси ҳамда бошқа ҳолатлардан қатъий назар, қонун олдида тенгдирлар.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг тенг ҳуқуқлилиги иқтисодий, сиёсий, ижтимоий ва маданий турмушнинг барча соҳаларида таъминланади.

Қорақалпоғистон Республикасининг фуқароси айни бир вақтда Ўзбекистон Республикасининг ҳам фуқаросидир.

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик тўғрисидаги қонунлари

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик тўғрисидаги қонунлари Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси асосида қабул этилган ушбу Қонундан ва Ўзбекистон Республикасининг шу қонунга мувофиқ чиқариладиган бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублик

Қуйидагилар Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари бўладилар:

1) келиб чиқиши, ижтимоий ва мулкий ҳолатидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тили, сиёсий қарашлари, диний эътиқоди, машғулотининг тури ва сажиясидан қатъий назар, ушбу қонун кучга кирган вақтда Ўзбекистон Республикасида доимий яшаб турган, бошқа давлатларнинг фуқаролари бўлмаган ҳамда Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган шахслар;

2) давлат йўлланмаси билан Ўзбекистон Республикасидан ташқарида ишлаётган, ҳарбий хизматни ўтаётган ёки ўқиётган шахслар, агар улар Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида туғилган бўлсалар ёки доимий яшаганликларини исбот қилган бўлсалар, бошқа давлатларнинг фуқаролари бўлмасалар ва ушбу Қонун кучга киргандан кейин кечи билан бир йил ичида Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган бўлсалар;

3) ушбу Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини олган шахслар.

5-модда. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжатлар

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти, паспорт олингунга қадар эса — туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ёки шахснинг фуқаролигига доир маълумотномалар бўлган ўзга ҳужжат — Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжатлар деб ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси фуқароси паспортининг ва туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномасининг намуналарини, уларни бериш тартиби ва шартларини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

6-модда. Никоҳдан ўтишда ва уни бекор қилишда фуқароликнинг сақланиб қолиши

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган эркак ёки аёлнинг чет эл фуқароси билан ёхуд фуқаролиги бўлмаган шахс билан никоҳдан ўтиши, шунингдек бундай никоҳнинг бекор қилиниши эр ёки хотиннинг фуқаролиги ўзгаришига сабаб бўлмайди.

Эр-хотиндан бирининг фуқаролиги ўзгариши иккинчисининг фуқаролиги ўзгаришига олиб келмайди.

7-модда. Чет элда яшовчи шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг чет элда яшаши Ўзбекистон Республикаси фуқаролигининг тўхтатилишига олиб келмайди.

8-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элда давлат томонидан ҳимоя қилиниши

Чет элда Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари Ўзбекистон Республикасининг ҳимояси ва ҳомийлигидан фойдаланадилар.

Ўзбекистон Республикаси, унинг дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари, шунингдек уларнинг мансабдор шахслари Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари ўзлари борган мамлакат қонунлари билан, Ўзбекистон Республикаси ва унинг фуқароси борган давлат қатнашаётган шартномалар ҳамда халқаро одатлар билан бериб қўйилган ҳамма ҳуқуқлардан тўла фойдаланиш имкониятига эга бўлишлари учун чоралар кўришлари, уларнинг ҳуқуқларини ва қонун билан муҳофаза қилинадиган манфаатларини қонунларда белгиланган тартибда ҳимоя қилишлари, зарур ҳолларда эса Ўзбекстон Республикаси фуқароларининг бузилган ҳуқуқларини тиклаш чораларини кўришлари шарт.

9-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаросини чет давлатга топширишга йўл қўйилмаслиги

Башарти, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси чет давлатга топширилиши мумкин эмас.

10-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг чет давлат фуқаролигига мансублигини тан олмаслик

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган шахснинг чет давлат фуқаролигига мансублиги тан олинмайди.

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

УЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 1 ЙИЛЛИГИ БАЙРАМ ҚИЛИНИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН РЕСПУБЛИКАНИНГ ИЖОДКОР ВА ТИББИЕТ ХОДИМЛАРИГА ИМТИЕЗЛАР БЕРИШ ТУҒРИСИДА

Республиканинг ижодкор ва тиббиёт ходимларини ижтимоий муҳофаза қилишни кучайтириш, моддий ва маиший шароитларини янада яхшилаш мақсадида ва уларнинг Ўзбекистонни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга қўшган ҳиссасини эътиборга олиб:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Барча типлардаги мактабларнинг ўқитувчиларига, болалар уйларининг тарбиячиларига қўшимча имтиёзлар бериш, юқори синфлар ўқитувчиларининг иш ҳақини ошириш тўғрисида» 1990 йил 13 ноябрда чиқарган Фармонининг қуйидаги қисмлари республиканинг ижодкор ва тиббиёт ходимларига ҳам татбиқ этилсин:

— улар яшаб турган давлат ва идораларга қарашли уйлар ва хоналар шахсий мулк қилиб бепул топширилсин;

— ер участкалари ва якка тартибдаги қурилишга сотиб олиш учун бинокорлик материаллари биринчи навбатда ажратиб берилсин.

Ушбу фармон 1-бандининг амал қилиши меҳнат фаолиятининг мазкур соҳаларида камида 10 йил узлуксиз иш стажига эга бўлган юқорида айтиб ўтилган тоифадаги ходимлар жумласига кирувчи нафақахўрларга ҳам татбиқ этилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида ушбу Фармонни рўёбга чиқариш юзасидан ташкилий чора-тадбирлар тўғрисидаги қарор лойиҳасини тайёрласин.

3. Ушбу Фармон 1992 йилнинг 1 августидан кучга киради.

Узбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 28 июль.

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАҚОМИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИНГ 8-МОДДАСИГА ЎЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

«Ўзбекистон Республикасида халқ депутатларининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 8-моддасига қуйидаги ўзгартишлар киритилсин:

Биринчи қисмидаги «ССЖИ» деган сўз «Ўзбекистон Республикаси» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

модда қуйидаги мазмундаги IV қисм билан тўлдирилсин: «Алоҳида ҳолларда Ўзбекистон Республикаси халқ депутатининг ваколати Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарорига биноан муддатидан илгари тўхтатилиши мумкин. Халқ депутати деган юксак номни обрўсизлантирувчи хатти-ҳаракатлари, унинг Давлат тузилиши асосларини қўпоришга, ижтимоий-сиёсий вазиятни беқарорлаштиришга, шунингдек давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларининг қонунга мувофиқ қабул қилинган қарорларига, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига қарши қаратилган ғайриконституциявий хатти-ҳаракатларни содир этиши ёки бундай хатти-ҳаракатларга даъват этиши шундай масаланинг қараб чиқилиши учун асос бўлиши мумкин. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг тегишли қарори Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг депутатлик одоби комиссияси ва инсон ҳуқуқлари қўмитасининг фикрини ҳисобга олган ҳолда қабул қилинади».

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 3 июль.

БУТУН ДУНЁ БИЛАН СЎЗЛАШСА БЎЛАДИ

Ўзбекистон пойтахтининг аҳолиси уй телефони орқали ер куррасининг исталган жойи билан боғланиш имкониятига эга бўлди. Бу ерда Япониянинг «Нек» фирмаси ёрдамида йўлдош алоқасининг энг янги ер усти станцияси ўрнатилди.

Шу вақтга қадар валютаси бўлган ташкилотлар ва хусусий шахсларгина чет элга чиқа оладиган автомат телефон алоқасидан фойдаланар эдилар. Акс ҳолда олдиндан буюртма бериш идораси хизматига мурожаат қилишга тўғри келарди. Эндиликда бу иш анча соддалашди. Янги станциянинг ишга туширилиши хизмат ҳақига таъсир этмайди. Хусусий шахслар учун ҳориж билан гаплашиш илгаригидек ташкилотлар ва муассасаларга нисбатан икки баравар арзонга тушади. Телефон орқали, масалан, Америка ёки Африка мамлакатлари билан бир минут гаплашиш ҳақи оддий одам учун 43 сўмга, Европа мамлакатлари билан гаплашиш 22 сўмга, Австралия билан гаплашиш 50 сўмга тушади.

Ш. ЭРГАШЕВ,
(ЎзА).

ОҚҚЎРҒОН районидаги Вотинцев номли жамоа хўжалигида Йўлчи Кенжаев бошчилигидаги боғдорчилик бригадаси тўрт йил давомида тўрт гектар жойда боғ барпо қилишди. Бу йил мўл мева ҳосили етиштирилди. Суратда: Й. Кенжаев (биринчи қаторда) боғзорда.

А. МАЛЬЦЕВ суратга олган.

«ИСТИҚБОЛИГА ИШОНАМИЗ»

МАҲМУД Болтабоев оиласи Янгийўл районидаги Усмон Юсупов номли «Халқобод» ижарачилар ва ишбилармонлар уюшмаси ҳудудида ташкил этилган 24 та деҳқон (фермер) хўжаликларидан бирининг соҳиби. Бундай фермер хўжаликлари шу йилнинг баҳорида ташкил этилган эди. Уларнинг дастлабки иш натижалари ёмон бўлмаяпти. Маҳмуд Болтабоев раҳбарлигидаги жамоанинг иши ҳам шундан далолат бермоқда.

— Хўжалигимизда 14 нафар киши ишлайди,— дейди фермер М. Болтабоев.— Уларни ўзим танладим. Кўпроқ ўз оилам аъзоларини ишга олдим. Жамоамиз асосан яқинларим ва қариндош-уруғларимдан ташкил топган. Фермер хўжалиги шароитида кадрлар масаласини шундай ҳал қилишнинг салбий томони бўлмаса керак. Бу унинг раҳбари ихтиёрида. Кимни хоҳласа шуни ишга олиши мумкин. Хўжалигимиз ташкил этилганидан бери ярим йил ўтди. Шу давр ходимларни танлашда янглишмаганлигимни кўрсатди. Уларнинг ҳар бири виждонан ишламоқда, зиммасидаги вазифани сидқидилдан бажариб, умумжамоа ишига сезиларли ҳисса қўшмоқда.

— Хўжалик ташкил этилганидан буён икки ярим йил ўтибди. Эндиликда янгиликнинг аниқ самараси ҳақида бирор нарса дейиш мумкинми?

— Яширишнинг ҳожати йўқ, дастлабки қадамлар қийин бўлди. Албатта, янгича усулда ишлаш меҳнатни ташкил этишнинг шу вақтгача синалмаган усулларини жорий этилишини тақозо этди. Эндиликда бундай қийинчиликлар орқада қолди деб, баралла айтиш мумкин. Ишимизнинг дастлабки натижалари шуни кўрсатиб турибди. Ҳозиргача биз бир неча тоннадан олхўри ва булғор гаримдорисини териб сотдик. Яқин кунларда тарвузни савдо шахобчаларига жўнатишга киришамиз.

Хўжалигимизнинг ҳар бир аъзосига тўғри келадиган экин майдони 3 гектарни ташкил этиб турибди. Албатта бу ерларнинг ҳаммаси ҳам кўнгилдагидек эмас. Масалан, 11 гектар экин майдонини амалда янгидан ўзлаштиришга тўғри келди. Бу ерларни чопиб қўйдик. Ҳозирча дам олиб турибди, тупроқ куч йиғмоқда. Экинларни эса келгуси йилда экишни мўлжаллаб турибмиз. Шундай катта майдонни текислаш ва тартибга келтиришда фермер, бульдозер машинисти Ю. Соатов фидокорона ишлади. Бунинг учун у уюшмадан бульдозер олиб ишлатди, тепаликларни, баландликларни текислади, тупроқни эса чуқур майдонларга ётқизди.

Бу ерда озгина ҳудудга қўл урмадик. Уни асли ҳолича қолдирдик. Чунки бу ерда яқин вақт ичида ўзимиз етиштирган мевалар ва сабзавотларнинг бир қисмини қайта ишловчи кичик цех барпо этиш ниятимиз бор. Бунинг учун уюшманинг розилигини олдик. У цехни қуришда бизга ҳар томонлама кўмаклашади. Бундан уюшманинг ўзи ҳам наф кўради. Бизнинг фермер хўжалигимизга бириктириб қўйилган далалардан ва боғлар мева-сабзавотларидан тайёрланган консерва маҳсулотлари ҳозирча давлат буюртмаси ҳисобига киради. Шунинг учун ҳам бу уюшма учун иқтисодий томондан фойдали. Бундан биз ҳам наф кўрамиз. Оёққа тураётган вақтимизда ана шундай ёрдамга жуда муҳтожмиз.

Фермерлик бу пировард маҳсулот учун меҳнат қилиш эканлигини яхши биламиз. Биз 10 гектар ерга экилган тарвуздан камн билан 100 минг сўм даромад олишни мўлжаллаб қўйганмиз. Ҳаммаси бўлиб 200 тонна атрофида шундай полиз маҳсулоти тайёрланади. «Астрахан» ва «мармар» навларини экканмиз. Ҳосилни йиғиштириб олгач бу майдонларга сабзавот экамиз.

— Қандай экин турларини ва қанча миқдорда экилишини белгилашда нимага асосландингиз?

— Албатта, бу ерда эҳтиёж ва бозордаги аҳвол ҳал қилувчи роль ўйнади. Биз кўпроқ харид қилинадиган экинларни етиштиришни режалаштирдик. Ўнлаб гектар майдонларга помидор, бодринг, бақлажон, сабзи экканмиз, 2 гектар ердаги булғор гармдориси пишиб етилди. Мўъжазгина мева боғимиз ҳам бор. Ҳозир бу ерда экилган кўчатлар парвариш қилинмоқда.

— Истиқболда нималар қилмоқчисиз?

— Юқорида айтганимдек, мева ва сабзавот маҳсулотларини қайта ишловчи цех қурамиз. Агар бу йил уни барпо этишнинг иложи бўлмаса бир гуруҳ ишчиларимиз консервалаш билан уй шароитларида, яъни анъанавий усулларда шуғулланадилар. Бунинг учун шиша идишларни етарли тахт қилиб қўйганмиз. Даромадимиз кўпайса йирик шохли қорамол фермасини ташкил этамиз. Бу ерда сут етиштириш билан шуғулланамиз. Бизнингча, бунинг учун маблағ етарли топилади. Чунки бу йил биз камн билан 800 минг сўм даромад олмоқчимиз.

— Маълумки, республика Олий Кенгашининг ўнинчи сессияси бошқа масалалар қаторида деҳқон (фермер) хўжалиги тўғрисидаги қонунни кўриб чиқди ва қабул қилди. Эндиликда фермерлар фаолияти маълум тартибда бўлади. Шу қонун ҳақида қандай фикрларингиз бор?

— Унинг қабул қилингани айни муддао бўлди. Уни тўла қўллаб-қувватлаймиз. Қонунда бизнинг ҳуқуқларимиз, айни вақтда вазифаларимиз ҳам аниқ кўрсатиб берилган. Ўз фаолиятимизда шуларга амал қилишимиз лозим. Зиммамиздаги энг катта вазифа истеъмол бозорини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга иложи борича кўпроқ ҳисса қўшиш, деб ўйлайман. Мен деҳқон (фермер) хўжалигининг истиқболига ишонаман. Кам фойда келтирувчи жамоа ва давлат хўжаликларига нисбатан яхши самараларга эришишига шубҳа қилмайман. Шу фермер қишлоқ хўжалигининг ҳақиқий соҳиби бўлиши, бозор шароитларида рақобат қила олиш қобилиятига эга бўлиши лозим. Ўртада рақобат бўлгач тўкин-сочинлик ҳам, арзончилик ҳам, аста-секинлик билан бўлса-да, таркиб топаверади.

Лекин, ҳозирги кунда ҳамма муаммолар ҳал қилиб бўлинди ва бизнинг фаолиятимиз жуда силлиқ боряпти, деб ўйламаслик лозим. Чунончи хўжалик учун зарур бўлган жуда кўп ва муҳим анжомларни харид қилиш мумкин бўлмаяпти. Ҳозирги молиявий аҳвол бунга тўсқинлик қилмоқда. Айниқса, қишлоқ хўжалик техникаси ва анжомлари ниҳоятда қимматлашиб кетди. Кичик бир чопиқ трактори салкам 250 минг сўмгача кўтарилди. Бундай шароитларда ўз мулкимизни ҳам кўпайтиролмаймиз.

Лекин биз вақти келиб республика ҳукумати фермер хўжаликлари учун ҳаётий муҳим бўлган бу масалани ҳал қилиш имконини қидириб топади, деб ишонамиз. Шунинг учун ҳам ҳозирги вақтда етиштирилган маҳсулотни ўзимизга техника, асбоб-ускуналар, бинокорлик материаллари бериш имконига эга бўлган корхоналар ва ташкилотларга сотишга мажбур бўлмоқдамиз.

Суҳбатдош
И. АҲМЕТОВ.

● *Фермер хўжаликларида*

МУҲИМ ПАЛЛА

АКМАЛ ИКРОМОВ номли жамоа хўжалиги Оққўрғон районидаги энг кичик хўжаликлардан. Деҳқонлар бу йилги табиат қийинчиликларини енгиб, мавжуд 600 гектар ерга сифатли қилиб барака уруғини қадаган эди.

Гектарлардан тўлиқ ниҳоллар ундириб олинди. Вақтида парвариш қилинди. Яганалаш билан бир вақтда агротехника қоидаларига амал қилиб, техникалардан унумли фойдаланиб, ерларга сифатли, чуқур қилиб ишлов берилди. Бу ишда илғор механизаторлардан Т. Бегалиев, Ғ. Каримовлар ҳаммага ўрнак бўлмоқда. Хўжаликда ҳозирги долзарб кунда суғориш ишлари авжига чиққан. Сувчиларга дала шийпонида ҳамма шароит муҳайё.

Айни пайтда хўжаликнинг ҳамма бригадалари қатори Неъмат Раҳматиллаев бошлиқ бригадада ҳам иш қизғин. Бу ерда ғўзалар ёппасига шоналаш ва гуллаш палласига кирди.

● *Паркент янгиликлари*

ҚИШЛОҚДА БОЗОР... СОТУВДА ХОМ АШЁ

● ПАРКЕНТ районидаги Қорақалпоқ қишлоқ шўроси ҳудудида бозор иқтисодиётининг илк куртаги сифатида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан савдо қилувчи ихчамгина бозор ташкил топди. Эндиликда меҳнаткашлар сабзавот ва меваларни шаҳарга олиб чопмасдан шундоққина қишлоқнинг ўзида сотиб қўяқолади. Бу эса биринчидан, вақтни тежаса, иккинчидан автобуслардаги ур-йиқит ва йўл ҳаражатларидан деҳқонни қутқаради.

Ҳозирча бозор атрофида чойхона ва дўкон мавжуд. Келажакда бу ерда дурадгорлик, пойабзал тузатиш, новвойхона, қандолатчилик, бичиқчилик, тунукасозлик, сартарошлик, сабзавот ва меваларни қайта ишлаб сотувчи ҳамда саноат молларн ишлаб чиқарувчи кичик корхоналар ҳам қурилса ажаб мас.

БИР КУНДА 40 ТОННА

● ТЕГИРМОНЛАР ҳақида ёзиш бугунги кунда анча эскирган мавзу. Бироқ, «Заркент» давлат хўжалигида бунёд этилган элеватор шаклидаги махсус йирик тегирмон бирварақайига 40 тонна буғдойни ун қилиб беради. Бундан ташқари бу ерга ташриф буюрувчилар ёрма ва ембоп маҳсулотлар учун бошқа тегирмон қидириб ўтиришмайди.

З. МИРОБИДОВА.

САҲОВАТИНГИЗ УЧУН РАҲМАТ!

ГАЗЕТАМИЗ таҳририяти ҳозирги иқтисодий мураккаб шароитда «Тошкент ҳақиқати»ни қўллаб-қувватлаб, унинг ҳисобига 10 минг сўм ўтказиб берган Тошкент район матлубот жамиятлари уюшмаси жамоасига миннатдорчилик билдиради. Айни пайтда ҳамият кўрсатмоқчи бўлган бошқа корхоналар, ташкилотлар, муассасаларга жамғармамиз ҳисобини яна бир бор билдириб қўймоқчимиз: **«Шарқ» нашриёт матбаачилик концерни. Ҳисоб сони 000700439, Тошкент шаҳар саноат қурилиш банкининг меҳнат бўлими МФО 172682315. «Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси учун дотация, деб ёзсангиз кифоя.**

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФУҚАРОЛИГИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Алоҳида ҳолларда, хорижий давлат фуқаролари бўлмиш ватандошлар, агар улар ёки уларнинг ота-оналари, бувалари ёки бувилари бир вақтлар мавжуд тузум туфайли ватанни ташлаб кетишга мажбур бўлган бўлсалар, ўз илтимосларига ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши махсус комиссиясининг хулосасига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига ҳам қабул қилинишлари мумкин.

11-модда. Фуқаролиги бўлмаган шахслар

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида яшаб тургани ҳолда Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаган ва чет давлат фуқаролигига мансублигини исботлайдиган далиллари бўлмаган шахслар фуқаролиги бўлмаган шахслар деб ҳисобланади.

II. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИНИ ОЛИШ

12-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиш асослари

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги қуйидаги ҳолларда олинади:

1) туғилганда;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиниши натижасида;

3) Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган асослар бўйича;

4) ушбу Қонунда назарда тутилган бошқа асослар бўйича.

13-модда. Ота-онаси Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлган болаларнинг фуқаролиги

Туғилган пайтида ота-онаси Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган бола, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ёхуд Ўзбекистон Республикасидан ташқарида туғилган бўлишидан қатъий назар, Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

14-модда. Онаси ёки отаси Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган болаларнинг фуқаролиги

Ота-онасининг фуқаролиги ҳар хил бўлиб, улардан бири бола туғилган пайтида Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган қуйидаги ҳолларда бола Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳисобланади:

1) агар у Ўзбекистон Республикаси ҳудудида туғилган бўлса;

2) агар у Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида туғилган бўлсаю ота-онаси ёки уларнинг бири шу вақтда Ўзбекистон Республикасида доимий истиқомат жойига эга бўлса.

Ота-онасининг фуқаролиги ҳар хил бўлиб, улардан бири бола туғилган пайтда Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлган бўлса, агар бу вақтда ота-она Ўзбекистондан ташқарида доимий истиқомат жойига эга бўлган бўлсалар, Ўзбекистон Республикасидан ташқарида туғилган боланинг фуқаролиги ота-онанинг ёзма тарзда ифодаланган келишуви билан белгиланади.

Ота-онасидан бири бола туғилган пайтда Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси эса фуқаролиги йўқ шахс бўлган ёхуд номаълум бўлган тақдирда, бола қаерда туғилган бўлишидан қатъий назар, у Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

Онасининг фуқаролиги бўлмаган боланинг отаси белгиланиб, у Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлса, 14 ёшга етмаган бола, қаерда туғилган бўлишидан қатъий назар, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳисобланади.

15-модда. Фуқаролиги бўлмаган шахслар болаларининг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши

Фуқаролиги бўлмаган, Ўзбекистон Республикасида доимий истиқомат жойига эга бўлган шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида туғилган боласи Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

16-модда. Ота-онаси номаълум бўлган болаларнинг фуқаролиги

Ота-онаси номаълум бўлган ва Ўзбекистон ҳудудида яшаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқароси ҳисобланади.

17-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш

Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар ўз илтимосномаларига кўра ушбу Қонунга биноан келиб чиқишидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тилидан, динга муносабатидан, сиёсий ва бошқа эътиқодларидан қатъий назар, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиниши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига қабул қилиш шартлари қуйидагилардан иборат:

1) чет эл фуқаролигидан воз кечиш;

2) сўнгги беш йил давомида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшаганлик;

ушбу қоида Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлиш истагини билдирган шахсларга, башарти улар шу ерда туғилган ва ҳеч бўлмаса ота-онасидан бири, буваси ёки бувиси Ўзбекистон Республикаси ҳудудида туғилганлигини ва бошқа давлатларнинг фуқароси эмаслигини исботласа, тааллуқли бўлмайди;

3) қонуний тирикчилик манбаларининг мавжудлиги;

4) Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини тан олиш ва бажариш.

Ушбу модданинг 1, 2 ва 3-бандларида қайд этиб ўтилган талаблар алоҳида ҳоллардагина Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорига биноан Ўзбекистон Республикаси олдида буюк хизматлари ёки фан, техника ва маданият соҳасида катта ютуқлари бўлган, шунингдек Ўзбекистон Республикасини қизиқтирадиган касб ёхуд малакага эга бўлган айрим шахсларга нисбатан ҳисобга олинмаслиги мумкин.

Агар шахс:

Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини зўрлик ишлатиб ўзгартиришни ёқлаб чиқаётган бўлса;

фаолияти Ўзбекистон Республикасининг конституциявий принципларига зид бўлган партиялар ва ўзга ташкилотларга аъзо бўлса;

Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ жазоланадиган хатти-ҳаракатлар учун озодликдан маҳрум этилган ва жазони ўтаётган бўлса, уни Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига қабул қилиш тўғрисидаги илтимосномаси рад этилади.

18-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини тиклаш

Илгари Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлган шахс ўз илтимосномасига биноан ушбу Қонун талабларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига тикланиши мумкин.

III. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИНИНГ ТЎХТАТИЛИШИ

19-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигининг тугатилиши асослари

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги қуйидаги ҳолларда тўхтатилади:

1) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш оқибатида;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотиш оқибатида;

3) Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган асосларга биноан;

4) ушбу Қонунда кўзда тутилган бошқа асосларга биноан.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигининг тўхтатилиши Қорақалпоғистон Республикаси фуқаролигининг тўхталишига сабаб бўлади.

20-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш

Ушбу Қонунда белгиланган тартибда шахснинг илтимосномасига кўра Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишга рухсат этилади.

Агар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишни илтимос қилувчи шахс давлат олдидаги мажбуриятларини ёки фуқароларнинг ёхуд давлат ва жамоат ташкилотларининг муҳим манфаатлари билан боғлиқ мулкий мажбуриятларини бажармаган бўлса, унинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши рад этилиши мумкин.

Агар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишни илтимос қилувчи шахс айбланувчи сифатида жиноий жавобгарликка тортилган ёхуд унга нисбатан қонуний кучга кирган ва ижро этилиши зарур бўлган суд ҳукми бўлса ёки шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши Ўзбекистон Республикаси давлат хавфсизлиги манфаатларига зид бўлса, унинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига йўл қўйилмайди.

21-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотиш

Қуйидаги ҳолларда Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги йўқотилади:

1) шахс чет давлатда ҳарбий хизматга, хавфсизлик хизмати идораларига, полицияга, адлия идораларига ёки давлат ҳокимияти ва бошқарувининг бошқа идораларига ишга кирганлиги натижасида;

2) агар чет элда доимий яшовчи шахс беш йил давомида узрли сабабларсиз консуллик ҳисобига турмаган бўлса;

3) агар Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги ёлғонлиги шак-шубҳасиз маълумотлар ёки сохта ҳужжатларни тақдим этиш натижасида олинган бўлса.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиққан кундан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги йўқотилади.

IV. ОТА-ОНАЛАРНИНГ ФУҚАРОЛИГИ ЎЗГАРГАНДА ВА ФАРЗАНДЛИККА ОЛИНГАНДА БОЛАЛАРНИНГ ФУҚАРОЛИГИ

22-модда. Ота-оналарининг фуқаролиги ўзгарган тақдирда болалар фуқаролигининг ўзгариши

Ота-оналарининг фуқаролиги ўзгарганлиги натижасида уларнинг ҳар иккаласи Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига ўтганида ёки ҳар иккаласи Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиққанида, ўз навбатида уларнинг 14 ёшга тўлмаган болаларининг фуқаролиги ҳам ўзгаради.

Агар боланинг ота-онасидан бири маълум бўлса, ана шу ота ёки онанинг фуқаролиги ўзгарганида 14 ёшга тўлмаган боланинг фуқаролиги ҳам тегишли суратда ўзгаради.

23-модда. Васийлик ёки ҳомийликка олинган боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида яшовчи боланинг ота-онаси ёки ёлғиз отаси ё бўлмаса онаси Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқсалар ва айни вақтда улар Ўзбекистон Республикаси фуқаролари васийликка ёки ҳомийликка олган боланинг тарбиясида иштирок этмасалар, ота-она, васий ёки ҳомийнинг илтимосига кўра бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади.

24-модда. Ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олган тақдирда болаларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланса, бошқаси эса чет эл фуқароси бўлиб қолаверса, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олаётган ота ёки онанинг илтимосномасига кўра бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши мумкин.

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланса, бошқаси эса фуқаролиги бўлмаган шахс бўлиб қолаверса, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида яшовчи бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланса, бошқаси эса фуқаролиги бўлмаган шахс бўлиб қолаверса, Ўзбекистон Республикасидан ташқарида яшовчи бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олаётган ота ёки онанинг илтимосномасига кўра Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши мумкин.

25-модда. Ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиққан тақдирда боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Агар ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқса, бошқаси эса Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлиб қолаверса, бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқаётган ота ёки онанинг илтимосномасига кўра бундай боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига рухсат этилиши мумкин.

26-модда. Бола фарзандликка олинган тақдирда Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олиши

Чет эл фуқароси ёхуд фуқаролиги бўлмаган шахс бўлиб, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан фарзандликка олинаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Чет эл фуқароси бўлиб, бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси эса фуқаролиги бўлмаган шахс бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Фуқаролиги бўлмаган, бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинаётган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

Чет эл фуқароси бўлиб, бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси чет эл фуқароси бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинаётган бола фарзандликка олувчиларнинг келишувига кўра Ўзбекистон Республикаси фуқаросига айланади.

27-модда. Фарзандликка олинган тақдирда боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолиши

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, чет эл фуқаролари томонидан фарзандликка олинган ёки бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси, бошқаси чет эл фуқароси бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади. Фарзандликка олувчиларнинг илтимосномасига кўра бундай боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишига рухсат берилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган болани фуқаролиги бўлмаган шахслар томонидан фарзандликка олинган ёки бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлган, бошқаси фуқаролиги бўлмаган шахс бўлган эр-хотин томонидан фарзандликка олинган бола Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини сақлаб қолади.

28-модда. Болаларнинг фуқаролигини ўзгартириш чоғида улар розилик беришининг зарурлиги

Ота-оналарининг фуқаролиги ўзгарган тақдирда, шунингдек болалар фарзандликка олинган тақдирда 14 ёшдан 18 ёшгача бўлган болаларнинг фуқаролиги ушбу Қонуннинг 34-моддасида кўзда тутилган тартибда фақат болаларнинг розилиги билан ўзгартирилиши мумкин.

V. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИ ТЎҒРИСИДАГИ ИШЛАРНИ ЮРИТУВЧИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ДАВЛАТ ИДОРАЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ВАКОЛАТЛАРИ

29-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги тўғрисидаги ишларни юритувчи Ўзбекистон Республикасининг давлат идоралари

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги тўғрисидаги ишларни юритувчи Ўзбекистон Республикасининг давлат идоралари қуйидагилардан иборат:

Ўзбекистон Республикасининг Президенти;

Ўзбекистон Республикасининг Ички ишлар вазирлиги;

Ўзбекистон Республикасининг Ташқи ишлар вазирлиги;

Ўзбекистон Республикасининг дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари.

30-модда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикасининг Президенти:

1) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшовчи чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш тўғрисида;

2) чет элда яшаётган ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикаси Президентига тегишли илтимоснома билан мурожаат этган тақдирда уларни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш тўғрисида;

3) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини тиклаш тўғрисида;

4) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш тўғрисида;

5) Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотиш тўғрисида қарор қабул қилади.

31-модда. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва тегишли ваколатлар берилган унга бўйсунувчи идоралар:

1) Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи шахслардан Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризаларни қабул қилади;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига доир аризани асослаш мақсадида келтирилган далил ва ҳужжатларни текширади;

3) фуқаролик масалаларига доир аризани зарур ҳужжатлар билан бирга Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Фуқаролик масалалари бўйича комиссияга йўллайди;

4) Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублигини аниқлайди;

5) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшовчи шахслар Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотган ҳолларни қайд этади.

32-модда. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг, Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасаларининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари:

1) чет элларда доимий яшаб турган шахслардан Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризаларни қабул қилади;

2) Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига доир аризани асослаш мақсадида келтирилган далил ва ҳужжатларни текширади;

3) фуқаролик масалаларига доир аризаларни зарур ҳужжатлар билан бирга Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Фуқаролик масалалари бўйича комиссияга йўллайди;

4) чет элда доимий яшаб турган шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублигини аниқлайди;

5) чет элда доимий яшаб турган шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотганлигини қайд этади;

6) Ўзбекистон Республикасининг чет элда доимий яшаб турган фуқароларини ҳисобга олади.

VI. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИ МАСАЛАЛАРИГА ОИД АРИЗАЛАР ВА ТАҚДИМНОМАЛАРНИ КЎРИБ ЧИҚИШ

33-модда. Фуқаролик масалаларига оид аризаларни топшириш тартиби

Фуқаролик масалаларига оид аризалар Ўзбекистон Республикаси Президенти номига ариза берувчиларнинг доимий истиқомат жойидаги ички ишлар идоралари орқали, чет элда доимий яшовчи шахслар томонидан эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхоналари ёки консуллик муассасалари орқали топширилади.

Чет давлат фуқароси бўлган шахс ўз фуқаролигини ўзгартириш ниятига мазкур давлатнинг муносабатини кўрсатувчи ҳужжатни тақдим этиши шарт.

34-модда. Фуқаролик масалаларига оид аризаларнинг шакли

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига олиш, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига тиклаш ёки ундан чиқиш тўғрисидаги илтимосномалар аризачининг ёзма илтимосига биноан кўриб чиқилади. 18 ёшга тўлмаган шахслар хусусидаги илтимосномалар улар вакилларининг нотариал идоралар томонидан, чет элда эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасаси томонидан тасдиқланган қонуний вакилларининг илтимосига биноан кўриб чиқилади.

14 ёшдан 18 ёшгача бўлган болаларни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига олиш, Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига тиклаш ва ундан чиқариш тўғрисида ариза топшириш чоғида уларнинг розилиги бўлиши шарт. Бундай розилик ёзма баён этилиши ва нотариал идоралар томонидан, чет элда эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасалари томонидан тасдиқланган бўлиши керак.

Вояга етмаган боланинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши тўғрисида илтимоснома топширганда, башарти унинг ота-онасидан бири Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлиб қоладиган бўлса, унинг ўз боласининг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқишга муносабати билдирилган аризаси ҳам тақдим этилиши керак. Бундай ариза нотариус томонидан, чет элда эса Ўзбекистон Республикаси дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасаси томонидан тасдиқланган бўлиши шарт.

Башарти ариза берувчи саводсизлиги ёки жисмоний камчиликлари сабабли аризани имзолай олмаса, унинг илтимосига биноан бошқа киши аризани имзолайди, бу ҳақда ички ишлар идораси, чет элда эса Ўзбекистон Республикаси тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасаси томонидан аризага ёзиб қўйилади.

35-модда. Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансубликни аниқлаш

Шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги тўғрисидаги ариза унинг доимий истиқомат жойида ички ишлар идорасига, чет элда доимий яшайдиган шахс томонидан эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхонаси ёки консуллик муассасасига берилади.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансубликни аниқлашда шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги билан боғланаётган вазият бошланган пайтда амал қилиб турган Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси тузган халқаро шартномаларнинг қоидалари қўлланилади.

36-модда. Фуқаролик масалаларига оид аризаларни расмийлаштириш тартиби

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризалар ариза берувчи шахсан мурожаат этган тақдирда унинг доимий истиқомат жойидаги ички ишлар идоралари, чет элда доимий яшовчи шахсларга нисбатан эса Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхоналари ёки консуллик муассасалари томонидан расмийлаштирилади.

Узрли сабаблар бўлган тақдирда ички ишлар идоралари, тегишли дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари фуқаролик тўғрисидаги ҳужжатларни бошқа шахслар ёки почта орқали юборилган аризаларга мувофиқ расмийлаштиришлари шарт.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги масалаларига оид аризалар берилганда давлат божи тўланади, унинг миқдори Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланади.

37-модда. Фуқаролик масалаларига оид аризалар юзасидан хулосалар

Фуқаролик масалаларига оид аризани расмийлаштираётган ички ишлар идораси ёки тегишли дипломатия ваколатхонаси ёхуд консуллик муассасаси мазкур ариза юзасидан асосланган хулосасини чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги фуқаролик масалаларига оид аризалар ёки тақдимномалар юзасидан ўз хулосаларини ҳамда бошқа зарур ҳужжатларни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Фуқаролик масалалари комиссияси номига юборадилар.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш тўғрисидаги аризаларга оид хулосаларда ариза берувчининг давлат олдида бажарилмай қолган мажбуриятлари ёки унинг фуқаролар ёхуд давлат, кооператив ва бошқа жамоат ташкилотлари муҳим манфаатлари билан боғлиқ бўлган мулкий мажбуриятлари хусусидаги, унинг айбланувчи сифатида жиноий жавобгарликка тортиш ҳақидаги ёхуд унга нисбатан суднинг қонуний кучга кирган, ижро этилиши лозим бўлган ҳукми мавжудлиги ҳақидаги ё бўлмаса мазкур шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиши Ўзбекистон Республикасининг давлат хавфсизлиги манфаатларига зидлиги тўғрисидаги маълумотлар ҳам хабар қилинади.

38-модда. Аризалар ва тақдимномаларнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Фуқаролик масалалари комиссиясида дастлабки тарзда кўриб чиқилиши

Ушбу Қонуннинг 30-моддасида кўрсатилган фуқароликка оид масалаларни дастлабки тарзда кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Фуқаролик масалалари комиссиясини тузади.

Фуқаролик масалаларига оид аризалар ва тақдимномаларни кўриб чиқиш пайтида комиссия ариза берувчининг далилларини, тақдимноманинг мазмунини, давлат идоралари ва жамоат ташкилотларининг хулосаларини, бошқа ҳужжатларни ҳамда тегишли тарзда расмийлаштирилган гувоҳлар кўрсатмаларини атрофлича баҳолайди.

Башарти, шахс Қорақалпоғистон Республикасига бориб яшамоқчи бўлса, комиссия Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг уни Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул этиш ёки унинг фуқаролигини тиклаш мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслиги тўғрисидаги, шу жумладан республикада унга иш, турар жой ва бошқа қулайликлар бериш имконияти бор-йўқлиги ҳақидаги фикрини эътиборга олади.

Комиссия ўз ихтиёридаги иш юзасидан материаллар ва ҳужжатларни тегишли давлат идоралари ва жамоат ташкилотларидан талаб қилиб олишга ҳақлидир, бу давлат идоралари ва жамоат ташкилотлари эса комиссия белгилаган муддатда зарур маълумотни тақдим этадилар.

Комиссия ҳар бир ариза ёки тақдимнома юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президентига таклифлар киритади.

Комиссиянинг қарори баён билан расмийлаштирилади, уни комиссиянинг мажлисида қатнашган барча аъзолари имзолайдилар.

39-модда. Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан фуқаролик масалаларига оид қарорларнинг қабул этилиши

Фуқаролик масалалари юзасидан Ўзбекистон Республикасининг Президенти фармонлар чиқаради.

Агар Фармонда бошқа муддат белгиланган бўлмаса, фуқароликдаги ўзгаришлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиқарилган кундан бошланади.

Фуқаролик масаласига оид такрорий ариза, қоида тариқасида, шу масалага оид аввалги қарордан кейин бир йил ўтгач кўриб чиқилади. Иш учун муҳим бўлган ҳамда ариза берувчига маълум бўлмаган ва маълум бўлиши мумкин бўлмаган вазиятлар вужудга келган тақдирда такрорий ариза илгарироқ ҳам кўриб чиқилиши мумкин.

40-модда. Фуқаролик масалаларига оид аризаларни кўриб чиқиш муддати

Фуқаролик масалаларига оид аризалар ёки тақдимномаларни кўриб чиқиш муддати бир йилдан ошмаслиги керак.

VII. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИ МАСАЛАЛАРИГА ОИД ҚАРОРЛАРНИНГ ИЖРОСИ

41-модда. Фуқаролик масалаларига оид қарорларни ижро этувчи идоралар

Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи шахсларга нисбатан фуқаролик масалаларига оид қарорларнинг ижроси Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва унинг тегишли идоралари, фуқаролик ҳолатини қайд этиш бўлимлари, чет элда яшовчи шахсларга нисбатан эса Ўзбекистон Республикасининг Ташқи ишлар вазирлиги зиммасига, Ўзбекистон Республикасининг тегишли дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари зиммасига юклатилади.

42-модда. Паспортлар ва истиқомат учун гувоҳномалар бериш

Қонунда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини олган шахсларга Ўзбекистон Республикасининг ички ишлар идоралари ёки дипломатия ваколатхоналари ёхуд консуллик муассасалари томонидан Ўзбекистон Республикасининг фуқароси паспорти топширилади. 16 ёшга етмаган болаларнинг ҳужжатларига уларнинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги ёзиб қўйилади.

Ўзбекистон Республикасида яшаб турган, лекин Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўхтатилган, бошқа давлат фуқароси бўлмаган шахсларга ички ишлар идораси томонидан фуқаролиги бўлмаган шахсларга мўлжалланган истиқомат гувоҳномаси берилади.

43-модда. Фуқаролик масалаларига оид қарорларнинг ижросини назорат қилиш

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги масалаларига оид қарорлар ижроси Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Фуқаролик масалалари комиссияси томонидан, шунингдек бошқа ваколатли идоралар томонидан ўз ҳуқуқлари доирасида назорат этилади.

VIII. МАНСАБДОР ШАХСЛАРНИНГ ФУҚАРОЛИК МАСАЛАЛАРИГА ОИД НОҲАҚ ХАТТИ-ҲАРАКАТЛАРИ УСТИДАН ШИКОЯТ ҚИЛИШ

44-модда. Мансабдор шахсларнинг фуқаролик масалаларига оид ноҳақ хатти-ҳаракатлари устидан шикоят қилиш

Фуқаролик масалаларига оид аризаларни қабул қилишдан асоссиз бош тортганлик, аризани кўриб чиқиш муддатлари бузилганлик, шунингдек мансабдор шахсларнинг фуқаролик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш тартибини ва фуқаролик масалаларига оид қарорларни ижро этиш тартибини бузадиган бошқа ноҳақ хатти-ҳаракатлари хусусида улар бўйсунадиган юқори мансабдор шахсга ёки судга қонунда белгиланган тартибда шикоят қилиниши мумкин.

IX. ХАЛҚАРО ШАРТНОМАЛАР

45-модда. Халқаро шартномаларнинг қўлланилиши

Башарти Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида ушбу Қонунда баён этилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1992 йил 2 июль.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФУҚАРОЛИГИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ушбу Қонун у кучга кирганидан кейин юзага келадиган ҳуқуқий муносабатларга нисбатан қўлланилади.

3. Ўзбекистон Республикасининг қонунлари «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келтирилгунига қадар ушбу Қонунга зид бўлмаган амалдаги қонун ҳужжатлари қўлланилаверади.

4. Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти ҳақидаги ҳамда туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ҳақидаги низомлар тасдиқлангунига ва уларнинг намуналари тайёрлангунга қадар мавжуд ҳужжатлар амалда бўлаверади.

5. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси:

Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорларини ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтирсин;

ушбу Қонунга зид бўлган идоравий норматив ҳужжатлар қайта кўриб чиқилишини ва бекор қилинишини таъминласин;

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти ва туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси ҳақидаги низомларни тасдиқласин;

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигини тасдиқловчи ҳужжатлар беришга доир 5- ва 42-моддаларнинг босқичма-босқич жорий этилишини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси **Ш. ЙЎЛДОШЕВ.**

Тошкент шаҳри,
1992 йил 2 июль.

ШАРОФ РАШИДОВ ТАВАЛЛУДИНИНГ 75 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

СЎНГГИ СЎЗ — ХАЛҚҚА ҲАВОЛА

...САЛКАМ чорак аср жумҳуриятимизга раҳбарлик қилган марҳум Шароф Рашидовнинг фаолияти хусусида турли хил фикрлар билдирилмоқда. Қайта қуришнинг дастлабки йилларида Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитаси котиблари жумҳурият партия ташкилоти ишидаги камчиликларни Ш. Рашидовга тақашга ружу қўйишди. Унинг номига бўлар-бўлмасга тош отишди. Масаланинг моҳиятига етмай, Марказдан ёрдам чақиришди. Айниқса, қўшиб ёзишлар, порахўрлик, қариндош-уруғчилик борасида барча салбий ҳолатларни жумҳуриятнинг марҳум раҳбарига тўнкашни ўзларига эп билишди. Шу боис Марказий ва маҳаллий матбуотда асоссиз чиқишлар бўлди, катта-кичик йиғинларнинг минбарларидан туҳматлар ёғилди. Албатта, масалага бундай юзаки ёндошиш ҳар бир теран фикрли одамни бефарқ қолдирмаслиги лозим. Вақт одил ҳакам, дейдилар. Фақат у оқни, оқ, қорани қора дейиш ҳуқуқига эга.

МЕН Шароф Рашидовнинг бевосита раҳбарлигида Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг маданият бўлими мудири лавозимида 10 йилга яқин ишладим. Ишга тайинланишимдан олдин Ш. Рашидовнинг кабинетида бўлган суҳбат ҳозиргача иш фаолиятимнинг мазмунини белгилаб келяпти, десам, хато қилмайман.

Мулоқот 1974 йил ноябрь ойининг бошларида бўлган эди. Шароф Рашидов: «Сиз Мирзачўлда 20 йил ишлабсиз, энди Тошкентга ишга таклиф қилмоқчимиз», деб, гўё мендан розилик сўраётгандек бўлди. Рости, бундай вазиятда бирдан жавоб бериш осон эмасди, чунки, Шароф Рашидов салобатли одам бўлиб, аммо, озроқ суҳбатлашгандан сўнг сизни ўзига жалб қилиб олар, жами тортинишлар йўқолиб, бемалол гаплашишга имкон туғиларди. Мен агар қўлимдан келадиган иш бўлса, ишончни оқлашга ҳаракат қилишимни айтдим. Шундан сўнг: «Биз сизни Марказий Комитетга, маданият бўлимига таклиф қилмоқчимиз», деб яна қўшимча қилди: «Мен ижодкорлар билан ишламаганман, уларнинг иш услубини ҳам билмайман», дейишингиз мумкин, бу табиий. Лекин, бир нарсага эътибор берсангиз, ишингиз яхши бўлиб кетади, маданият, санъат ходимлари орасида, обрў ҳам қозонишингиз мумкин. Ижодкорлар билимдон, нозик табиатли одамлар. Улар яхши гапнинг гадоси. Табиат берган истеъдоди билан кун кечирадилар. Агар сиз уларнинг пешонасини силаб турсангиз, шунинг ўзи кифоя. Янги асарлар билан хурсанд қилишади»: У ижодий уюшмаларда айрим келишмовчиликлар, тортишувлар бўлиб туриши ҳақида ҳам сўзлаб, уларни Марказий Комитетга етказиш керак эмаслигини, ўз ташкилотларида ҳал қилиниши лозимлигини уқтирди. Марказкомда қанча ишлаган бўлсам, шу тартибга қатъий риоя қилдим. Қанчалик бунинг уддасидан чиқдим, бунга баҳо бериш бошқаларга ҳавола.

ИЖОДКОРЛАРГА, умуман маданият аҳлига эътибор, ҳурмат, иззат-икром қандай бўлиши лозимлигини шахсан мен Шароф Рашидовдан ўргандим. Унинг вафотидан сўнг ижодкорлар орасида унинг даврида камситилганлар ҳам топилиб қолди. Лекин, мен керак бўлса ҳамма масъулиятни бўйнимга олиб, айтишим мумкинки, 70-йиллардан сўнг бундай кулфат бошига тушганларнинг бирортасини эслай олмайман, аксинча, ким қандай масалада мурожаат қилмасин: квартира, машина, унвон, ҳукумат мукофоти, асарларни ижро этиш ёки чоп этиш, даволаниш масалалари ва бошқа илтимосларнинг бирортаси эътиборсиз қолгани йўқ. Ўзбекистон халқ шоири Миртемир мен билан суҳбатда шундай деган эди: «Бизлар Марказкомдан, шахсан Шароф Рашидовдан доимо миннатдор бўлишимиз керак, ҳаётлигида Маҳсуд Шайхзодага ўхшаган ёзувчилар ўзларининг кўп томлик асарларини кўролмай кетишди, бизлар жуда бахтлимиз, асарларимиз ёруғлик юзини кўраяпти, қандай масалаларни кўтарсак, ҳаммаси ижобий ҳал этилмоқда».

Бир куни иш юзасидан маслаҳатлашиш учун Комил Яшин икковимиз Ш. Рашидов ҳузурига кирдик. Бирдан у киши Ҳалима опанинг соғлигини сўрай кетди. Яшин ака жавоб бериб: «Ҳаммаси яхшию, фақат Ҳалимахонни бўғма касали қийнаяпти. Давоси Бўстонлиқдаги «Оқтош» курорти ва шу ерга бориши билан ўзини яхши ҳис қилади, лекин, у ердаги дам олиш уйида ҳеч қандай шароит йўқ, қаровсиз»,— деди. Шу заҳоти Ш. Рашидов Тошкент вилояти ижроия қўмитасининг раиси Т. А. Олимовга телефон қилиб: «Сизга топшириқ — 1 ой ичида «Оқтош» курортини тартибга келтиргунча шу ҳудудда Яшин ака ва Ҳалима опа учун битта фин уйини қурдириб беринг, буларнинг ўзбек адабиёти ва санъатини ривожлантиришдаги хизматлари бебаҳо», деб айтди. Топшириқ ўз вақтида бажарилди.

1980 йилда халқ шоири Ҳабибий туғилганига 90 йил тўлиши муносабати билан «Халқлар Дўстлиги» ордени билан тақдирланди. Шароф Рашидов менга зудлик билан домланинг уйига бориб, юксак мукофот билан табриклаб келинг, деб тайинлади. Чунки, у киши бу вақтда қаттиқ бетоб эдилар. Бориб келгандан сўнг Шароф Рашидовга орденни тезроқ топширсак яхши бўлур эди, домла анча ўзини олдириб қўйганлар, деганимдан сўнг, икки кун ўтгач, Ҳабибий домланинг хонадонига бориб, кўксига юксак мукофот тақиб қўйилди.

Бевақт ўлим Саида Зуннунovани олиб кетди. Ш. Рашидов бу шум хабарни эшитгач, менга сиз бориб Саид Аҳмадга менинг номимдан таъзия билдириб келинг, улар ўзбек адабиётининг жонкуяр намояндалари, деб айтган эди. Акмал Пўлат вафоти муносабати билан ҳам шундай бўлган эди. Бундай далилларни кўплаб келтириш мумкин. Юнус Ражабий, Воҳид Зоҳидов, Карим Зокиров, Комил Ёрматов, Олим Хўжаевлар вафот этганларида шахсан ўзи бориб, оилаларига ҳамдардлик билдирган. Бу фикрлар кимларгадир оддий туюлиши мумкин. Лекин, бу ҳаракатда одамийлик, ҳурмат бор. Аслида катта лавозимдаги шахс матбуотда эълон қилинган таъзиянинг ўзи билан чекланиши мумкин эди.

Классик адабиёт, санъат, маданий ёдгорликларга бўлган эътибор хусусида алоҳида тўхталиш лозим. Марказком бюро ва котибиятидаги маданият ва санъатга оид масалалар муҳокамасида ўзбек халқининг оғзаки ижодиёти — бу очилмаган сандиқ бўлиб, ҳали бу соҳада олиб борилаётган ишларимиз қониқарсиз эканлиги бир неча бор таъкидланган эди. Ҳ. Сулаймонов номидаги қўлёзмалар институтининг ташкил этилиши, Самарқанд, Бухоро, Хева, Тошкент, Шаҳрисабздаги қадимий ёдгорликларни таъмирлашнинг авж олдирилиши, маданият вазирлиги қошида махсус илмий марказ бунёд қилиниши бунинг яққол мисолидир. Миллатимиздан етишиб чиққан, унинг номини бутун дунёга танитган буюк давлат арбоблари, саркардалари Шароф Рашидовнинг доимо диққат эътиборида бўлган. Буни қуйидаги мисоллардан кўриш мумкин.

Таниқли ёзувчи Саъдулла Кароматов 1982 йилнинг баҳорида Республика Ёзувчилар уюшмасининг котиблигига тавсия этилди. Шу муносабат билан бўлиб ўтган суҳбатда Ш. Рашидов С. Кароматовга ижодий уюшма фаолиятида нималарга кўпроқ эътибор бериш лозимлиги тўғрисида маслаҳатлар берди. Биринчи навбатда уюшма аъзоларига ғамхўр бўлиш керак, ана шунда ижодий муҳит ҳар томонлама ривожланади дея, ўзбек ёзувчиларининг асарларини бошқа тилларга таржима қилиш ва унинг тарғиботи билан шуғулланиш кераклигини таъкидлади. Ҳамид Олимжон ёзувчилар уюшмасига раҳбар бўлиб сайлангандан кейин ишини айнан шу масалаларни ҳал қилишдан бошлаганлигини эслатиб ўтди. Суҳбат вақтида Ш. Рашидов Амир Темур тўғрисида гапириб, ёзувчиларимиз Темурни жаллод қилиб кўрсатмасликлари керак, деган эди. Шу йилнинг охирида Марказий Комитетнинг Бюросида Республикада опера ва балетни янада ривожлантириш масаласи муҳокама қилинганда ҳам Англияда ўн тўрт йилдан бери Амир Темурга бағишланган опера намойиш қилинаётганини гапирди. Амир Темур тўғрисида ўша даврда Шароф Рашидовдан бу гапларни эшитиш катта воқеа эди. Бундан кўриниб турибдики, Республиканинг биринчи раҳбари, иттифоқда энг юқори обрўга эга бўлган инсон ҳам мавжуд ижтимоий-сиёсий шароитда ўз халқи тарихига оид масалаларни ҳал қилишда ожиз эди. Лекин, шунга қарамасдан, миллатни улуғлаш, унинг бой тарихий меросига ҳурмат билан қараш, умуман, Туркистон ўлкасидан етишиб чиққан буюк аждодларимиздан фахрланиш ва уларни улуғлаш Ш. Рашидовнинг қонига сингиб кетган эди. Афсуски, ҳаётлигида бу буюк инсон ўзи айтмоқчи бўлган ҳамма гапни очиқ айтолмади. Айтишнинг ҳам иложи йўқ эди.

1983 йили буюк шоир ва давлат арбоби Бобур таваллудининг 500 йиллиги муносабати билан юбилей тадбирлари Фанлар академиясининг залида шов-шувсиз, камтарона ўтказилди. Чунки, Бобур ҳиндларнинг ижобий баҳосига қарамасдан, бизнинг тарихга босқинчи, қонхўр бўлиб кирган эди. Шуни ҳам айтиш кераккки, буюк шоир ижодини оммалаштириш бўйича бир мунча ишлар амалга оширилди. «Бобурнома», шоирнинг ғазаллари нашр этилди. Матбуот, радио ва телевидениеда Бобурга бағишланган кўп материаллар эълон қилинди. П. Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи, Барот Бойқобиловнинг Бобур ҳақидаги «Кун ва тун» достонининг нашр этилиши, Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик театрида шоирга бағишланган спектакллар пайдо бўлиши катта воқеа эди.

Бобур юбилейига тайёргарлик вақтида бўлиб ўтган бир воқеани эслатмоқчиман. Бу Ш. Рашидовнинг ўзбек тилига бўлган муносабати хусусида. Фанлар академияси Бобур юбилейига қўшни Афғонистондан меҳмонларни таклиф қилган эди. Таклифнома матнида «улуғ ўзбек шоири...» деган сўз учун Афғонистон академияси раҳбарлари қаттиқ норозилик билдиришибди. Буни менга давлатимизнинг Афғонистондаги элчиси Ф. Табеев телефон орқали билдирган эди. Шу воқеани Шароф Рашидовга айтганимда, у киши анча хафа бўлиб: «Бобур ахир андижонлик-ку, унинг шоҳ асари «Бобурнома», ғазаллари ўзбек тилининг қудратига қўйилган ёдгорлик-ку, биз Бобурни қанча тарғибот қилсак, ўзбек тилининг ҳам шунча обрўсини оширган бўламиз», деган эди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг ўша пайтдаги биринчи котиби С. Азимов машҳур ўзбек шоири Мунис Хоразмийнинг 200 йиллигини кенг нишонлаш хусусида таклиф киритди. Жумҳурият Фанлар академияси эса М. Хоразмий сарой шоири бўлган, Хева хонининг тарихини битганлиги учун бу таклифга қўшилмаслигини билдирди. Бу фикрларни Рашидовга айтганимизда, ажабланиб, ахир қадимдаги шоир ва олимларнинг ҳаммаси ҳам саройдан чиққан-ку, бир вақтлар «Шашмақом»га ҳам шундай ҳужум бўлганди. Демак, биз бутун ўтмишимиздан воз кечишимиз керак экан-да деб, М. Хоразмийнинг юбилейини жумҳурият миқёсида кенг нишонлаш мақсадида Марказий Қўмитанинг махсус қарорини чиқартирган эди.

Буюк олим Ибн Сино таваллудининг 1000 йиллигига тайёргарлик даври. Барча ижодий уюшмалар қизғин ҳозирлик кўришаяпти. Ш. Рашидов Комил Яшин билан бир суҳбатда Ибн Синога бағишлаб каттароқ бадиий асар ёзиш керак, сиз А. Ориповга айтинг, ёзсин, деб илтимос қилган. Шу вақтда Абдулла бетоб бўлиб юрган эди. Шифохонада озроқ даволаниб чиққандан кейин Шароф Рашидов топшириғи билан унга Карлови-Варига йўлланма олиб берилди. У ерда А. Орипов «Ҳаким ва ажал» достонини тугатиб келди. Достоннинг қўлёзмасини ўқиб Шароф Рашидов Абдулла Орипов Пушкин достонлари даражасида асар яратибди, деб юксак баҳолаган эди.

Ш. Рашидовнинг иш юритишидаги энг ибратли фазилатларидан бири шуки, у қўйилган масалани узил-кесил ҳал этишни ёқтирарди. Унинг вафотидан сўнг эса жами масалаларни ҳеч ким билан келишмасдан, бировнинг фикрига қўшилмасдан ўзи билганча ҳал қилар эди, деган уйдурмалар бот-бот тарқалди. Бошқа соҳани билмайман-у, аммо Рашидов адабиёт ва санъатни, умуман маданият масалаларини пухта билишига қарамай, шу соҳа мутахассислари фикрига қулоқ тутарди. Яна шуни айтиб ўтиш кераки, мен ўн йил мобайнида Марказий Қўмитанинг бюро, котибият мажлисларида, пленумларида ёки бирор муҳим масалани муҳокама қилган йиғилишларда Рашидов ўзга фикрини инобатга олмаганини эслай олмайман. Ўша кезда ҳар ким ўз мулоҳазасини бемалол билдириши мумкин эди.

Ш. Рашидов вафотидан кейин унга қўйилган бемани айблардан бири (мен адабиёт ва санъат масалаларини эътиборга олаяпман) гўё Республикада у киши раҳбарлик қилган даврда дабдабали тадбирларга кўп эътибор берилган эмиш. Ҳақиқатан, Тошкент Халқаро анжуманлар ўтадиган марказга айланиб қолган эди. Адабиёт ва санъат ўн кунликлари, «Тошкент руҳини» бутун дунёга таратган Осиё ва Африка ёзувчиларининг, кейинчалик, икки қитъа ёш ёзувчиларининг ҳам конференциялари, Самарқандда эса Шарқ мусиқасига бағишланган симпозиум анъанага айланиб қолди. Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг Тошкент кинофестивали дунёда ўтказилаётган энг обрўли киноанжуманлардан бирига айланди. Бу тадбирларнинг обрўси, шуҳрати ҳақиқатдан, Шароф Рашидов номи билан боғлиқ, чунки, бу тадбирларнинг ижодкори ҳам, раҳнамоси ҳам ўзлари бўлган.

Савол туғилиши мумкин бу «дабдабали» тадбирлар Республика учун, ўзбек халқи учун зиён келтирдими, ёки обрў... Менимча, саволга ўқувчининг ўзи тўғри жавоб топса керак.

Ёш ижодкорларга ғамхўрлик Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва унинг маданият бўлими иш фаолиятидаги асосий йўналишлардан бири эди. Бу муҳим масала бир неча марта муҳокама этилиб, махсус қарорлар қабул қилинди. Шу туфайли ёзувчилар, композиторлар, рассомлар, маданият ходимлари учун махсус уйлар қурилди, янги қўғирчоқ театри, киночилар уйи, Халқлар дўстлиги саройи, бир неча вилоятларда театр бинолари ишга туширилди. Халқ амалий санъатига (ўймакорлик, нақш, ганч ва бошқа соҳаларга) эътибор кучайди.

Республиканинг, айниқса, Тошкентнинг кўрки Рашидовнинг иш фаолиятида энг асосий масалалардан бири эди, десам хато қилмайман. Унинг ташаббуси, розилиги билан қаерда нима қурилганлиги тўғрисида кейинги йилларда батафсил маълумотлар берилмоқда. Энг муҳими, халқнинг ўзи Рашидов раҳнамолигида пайдо бўлган иншоотларни жуда яхши билади.

Мен битта мисол орқали Ш. Рашидовнинг қурилишга, ободонлаштиришга бўлган эътиборини кўрсатмоқчиман. 1988 йили «Главташкентстрой»нинг собиқ бошлиғи Тўлаган Набиев бир воқеани айтиб берган эди. Кунлардан бир кун Ш. Рашидов «Москва» (ҳозирги «Чорсу») меҳмонхонасининг қурилиш ишлари билан танишиш учун бу ерга келади. Суҳбатдан сўнг ҳали қурилиш давом этаётган меҳмонхонанинг энг юқори қаватига чиқиш истагини билдиради. Ёғочдан ясалган зинапоялар орқали кўтарилгач, шаҳар раҳбарларига меҳмонхонанинг атрофини қандай ободонлаштириш режасини тузиб беради. Мана шу кичкина мисол орқали Ш. Рашидовнинг ўз вазифасига қандай муносабатда бўлганлигига баҳо берса бўлади. Муҳташам Халқлар дўстлиги саройи, киночилар уйи, қўғирчоқ театрларини қисқа муддатда сифатли этиб фойдаланишга топширилиши кўпчилик ичида Тошкентнинг бош архитектори — қурувчиси деган номга сазовор бўлган Шароф Рашидовнинг назорати натижасидир. Яхшидан ёдгорлик қолади, дегани шу-да.

Бадиий ўқув юртлари шаҳарчасини қуриш тўғрисида жумҳурият партия ва ҳукуматининг махсус қарори бор эди. Унга биноан Халқлар дўстлиги саройи ва Давлат цирки ўртасидаги майдонда консерватория, санъат ва маданият институтлари, Ҳамза номидаги жумҳурият мусиқа билим юрти, Беньков номидаги рассомчилик ўрта махсус мактаби комплекси қурилиши кўзда тутилганди. Афсуски, 1984 йилда бу қарор асоссиз бекор қилинди. Агар мўлжалланган ишлар амалга оширилганда ўзбек маданияти ва санъатини ривожлантиришга хизмат қилиши мумкин эди.

Ўша йилларда ёш шоир ва ёзувчиларнинг ижодига эътибор, айниқса, кучайтирилди. Адабий ва бадиий жаридаларнинг махсус сонлари ёшлар ижодига бағишланди, энг муҳими «Ёшлик» журнали нашр этилди. Нашриётлар истеъдодли ёшларнинг илк асарларини доимий чоп этишни йўлга қўйишди. Ўз-ўзидан кўрсатилаётган ғамхўрликка жавобан ёш ижодкорлар ёруғлик кўрган асарларини Ш. Рашидовга дастхат ёзиб тақдим этишарди. Ўз асарини йўллаган айрим ижодкор ёшлар биринчи котиб ҳузурига суҳбатга чақирилар ёки бўлим ходимлари орқали у кишининг миннатдорчилигини олмаганлар бўлмасди.

Жумҳуриятдаги кексаю ёш барча ижодкорларни Рашидов беш қўлдай билар, уларнинг нафис феъл—атвори билан ҳисоблашарди. Оқсоқол, айниқса, ёш истеъдодларга мурувватли эди. Шунга кўп бора гувоҳ бўлганманки, матбуотда шеъри, романи, пьесаси қаттиқ танқид қилиниб, гангиб қолган ижодкорни, агар у истеъдодли бўлса, албатта, ҳузурига чақирар, далда берар, руҳини кўтарарди. Китоби чиқишига кўмаклашар, агар ижодкор Тошкентда мусофир бўлса, бошпаналик бўлишига оталик қиларди. Мен Рашидов марҳаматидан баҳраманд бўлиб, бугунги кунда адабиёт ва санъатимизнинг пешқадам ижодкорлари бўлиб етишган ўнлаб шундай шоир, адиб, олим ва санъаткорлар исми шарифларини санаб бериши мумкин.

Рашидов даврида урф бўлган турли миллат ва жумҳуриятлар ўн кунликлари ўтказиш умуммаданий ҳамда халқлар ўртасидаги дўстлик, меҳр-оқибат туйғуларининг мустаҳкам қарор топишида муҳим роль ўйнаганлигига ҳали ҳам ўша йиллардагидай ишонаман.

...Ш. Рашидовнинг вафотидан сўнг уни асоссиз танқид қилиш шу даражага бориб етдики, ҳатто, бир вақтлар унинг мурувватига сазовор бўлган ижодкорлар ҳам бутун ўтмишни инкор этишдан ийманишмади: айрим адиблар унинг асарларини бировлар ёзиб берган, деган уйдирма ҳам тарқатишди. Хўш, шундай экан, нега шу дамгача унга «мардикорлик» қилган шахс ўзини билдирмайди?

Ш. Рашидовнинг ижодини таҳлил этиш менинг вазифам эмас. Лекин бир-икки ўзим билган масалалар хусусида тўхталмоқчиман. Рашидовнинг биринчи шеъри матбуотда 1938 йили эълон қилинган. 1945 йили «Қаҳрим» шеърлар тўплами, 1950 йили эса «Овозим» очерклар китоби чоп этилган. «Ғолиблар» қиссаси 1951 йилда «Шарқ юлдузи» журналида эълон қилиниб, 1953 йилда алоҳида китоб ҳолида нашр этилди. Ҳа, Ш. Рашидов оташин публицист — ёзувчи эди. Унинг «Дўстлик байроғи» китобининг яратилишини «Совет Ўзбекистони» рўзномасининг собиқ муҳаррири Мақсуд Қориев шундай эслайди: «Меҳнат таътилидан қайтганидан сўнг Рашидов мени ҳузурига таклиф этиб, яшил сиёҳда ёзилган бир қўлёзмани берди ва кўриб чиқишимизни илтимос қилди. Озроқ таҳрир қилинганидан сўнг китоб бўлиб чиқди».

Ш. Рашидовнинг сўнгги асари «Дил амри» қиссаси қандай йўл билан ёруғлик юзини кўрганлигининг гувоҳиман. Чунки, асар қўлёзмасининг муҳокамасида қатнашганман. У ерда билдирилган фикрлар, таклифлар менинг ён дафтаримда акс этган. Муҳокамада Воҳид Зоҳидов, Комил Яшин, Раҳмат Файзий, Мирмуҳсин, Одил Ёқубов, Ҳамид Ғулом, Асқад Мухтор, Рамз Бобожон ва бошқалар иштирок этишганди. Ҳамманинг фикри — асар ўзбек адабиётида янгилик, замонавий, урушга қарши бўлиб, байналмилаллик руҳи билан суғорилганлигини таъкидлаб, зудлик билан матбуотда эълон этиш таклиф қилинди. Муаллиф муҳокама охирида сўз олиб, бу асарнинг мазмуни 1942 йилдан буён у билан бирга эканлигини, воқеа уруш йиллари Новгород вилоятида кечиши, китоб душманга нафрат, ватанпарварлик, орқага чекинмаслик руҳида ёзилганлигини айтди. Айрим ўртоқлар қиссани роман даражасига кўтаришни таклиф этишиб, буни янги боблар қўшиш билан эмас, балки қаҳрамонларнинг психологиясини кучайтириш эвазига амалга ошириш мумкинлигини таъкидлашди.

Юқоридаги мисолларни келтиришдан мақсад Ш. Рашидовнинг ўзига талабчан адиб эканлигини, унинг ўзбек адабиётида камтарона ўрни борлигини кўрсатишдан иборатдир. У ҳеч вақт ўзини катта тутмас, уни ортиқча осмонга кўтарган лаганбардорларни ёқтирмасди.

Ш. Рашидов ўзбек адабиёти ва санъати, умуман, маданият ривожланишидаги нуқсонларни ҳаммадан яхши билар эди ва уни тузатиш йўлларини аниқ мисоллар, фактлар асосида кўрсатиб берар эди. Шу ўринда Ш. Рашидовнинг 2 декабрь 1982 йилдаги ўзбек опера ва балетини ривожлантиришга қаратилган масалани муҳокама қилишда гапирган сўзларнинг қисқача мазмунини келтирмоқчиман. Айтган эдиларки, биз ўзбек ҳаётини акс эттирган яхши опера ва балет асарлари кам деб, ўзимизни ўзимиз танқид қиламиз, яхши овозлар йўқ деб хафа бўламиз, шундай экан, бу масалани бировлар келиб бизга ҳал қилиб бермайдику? Ҳозирги томошабиннинг маданияти, малакаси ўзиб кетаяпти, улар биздан норози. Бу муҳим масалаларни ечишда халқимизнинг бой меросидан фойдаланишимиз керак, ўзбек халқ оғзаки ижодиёти бу ҳали очилмаган сандиқ, тил ва адабиёт институтида 200 га яқин достон бор. «Уч оғайни ботирлар», «Алпомиш», «Гўрўғли» циклидаги достонлар, Дурбекнинг «Юсуф ва Зулайҳо»си, Лутфийнинг муҳаббатни улуғловчи асарлари тайёр саҳна асарлари-ку? Талантли ёзувчиларимиз, драматургларимизни, сценаристларимизни бунга жалб қилишимиз зарур, шундагина биз бой меросимизни театр саҳнасига, кино экранларига чиқаришимиз мумкин. Бизга оилавий фисқу-фасод, уй-рўзғор проблемалари эмас, биринчи навбатда, халқнинг қаҳрамонликлари керак. Талантли кадрлар тайёрлашга тўхталиб, консерватория Исмоил Жалилов, Қўрқмас Муҳитдиновларга ўхшаганларни тайёрласин, бизда ҳозир ўртамиёна талантлар кўпайиб кетаяпти, бунга чек қўйиш керак, театрлар институтлар билан ижодий ҳамкорликни кучайтиришлари зарур, дедилар. Юқоридаги гаплар Республикада театр санъатини ривожлантиришга бағишланган масалани муҳокама этилишида ҳам таъкидланган эди. Шундан кейин вилоят театрларининг Тошкентда ўтказиладиган гастролларига эътибор кучайди. Театрнинг асосий вазифаси яхши саҳна асари яратиш. Афсуски, театрларимиз пул планини бажариш учун томошабинга саҳна асари эмас, концерт бериш билан овора бўлиб, район-район кезиб юради. Шунга чек қўйиш ниятида вилоятларда филармониялар ташкил этишни Ш. Рашидов қўллаб қувватлаган эди. Лекин, у кишининг вафотидан кейин айрим маданият «билимдонлари» яхшигина иш бошлаган вилоят филармонияларини тугатишди, бу эса омма ўртасида ашула ва рақс санъатини ташвиқот қилишда зарардан бошқа нарса бўлмади.

Кейинги йилларда, айниқса республика мустақилликка эришгандан сўнг жумҳуриятимизда анча олдинга силжиш, барқарорлик юз бериб, ҳамма масалаларга, шу жумладан, ўтган даврга ҳам одилона баҳо берилмоқда. Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов «Известия» мухбири билан суҳбатда: «Рашидовга нисбатан муносабат Ўзбекистон Компартиясининг XXII съездида, жумҳурият Олий Кенгашининг учинчи сессиясида белгилаб берилган. Мен шу баҳоларга қўшиламан. Бу баҳоларнинг моҳияти шундан иборатки, Рашидов шахсиятини у яшаган ва ишлаган даврдан айрилган ҳолда кўриб чиқиш мумкин эмас. Тарихга, тарихий шахсларга баҳо беришда ҳиссиётларга берилмасдан, тўла ҳақиқатни айтиш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз бўлиб қолиши лозим», деган эди.

Президентимизнинг юқоридаги гаплари амалда рўёбга чиқаётганлиги, Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллигини кенг нишонлаш юзасидан олиб борилаётган ишлар — (бунга чидайолмай ич-ичидан куйиниб-ёниб ётганлар ҳам топилади) халқимизда, айниқса, ёшларимизда дунёда ҳақиқат борлигига, адолат, албатта, тантана қилажагига қатъий ишонч ҳосил қилмоқда.

ҲА, СЎНГГИ сўзни халқ айтади. Халқнинг фикридан кўра одилроқ, холис фикр бўлмаса керак. Хуллас, Шароф Рашидовнинг ҳаётига ва меҳнат фаолиятига тўғри баҳо бериш ўзбек халқининг зиммасида.

Азиз ТЎРАЕВ,
Тошкент Давлат маданият институтининг ректори.

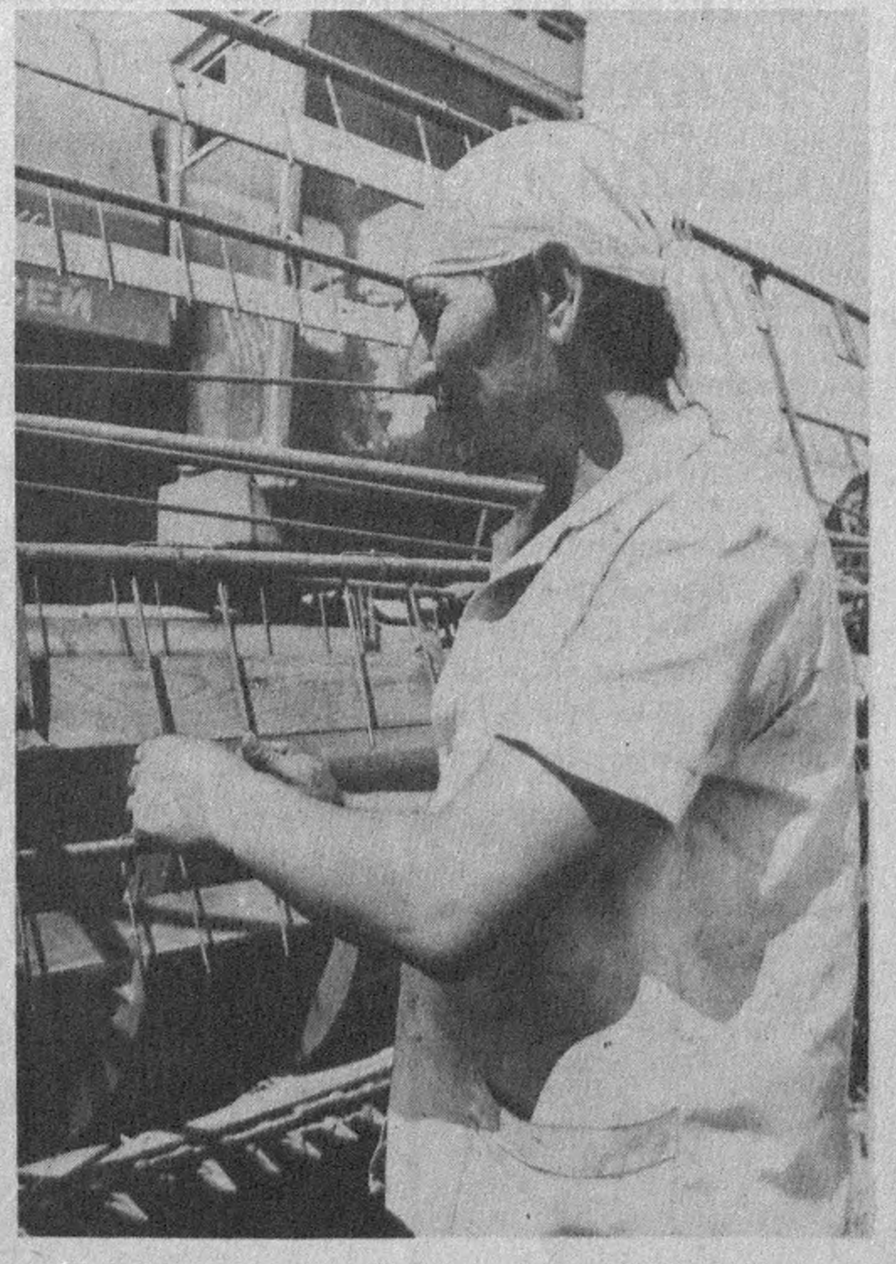

Сиз суратда Пискент туманидаги «Дўстлик» давлат хўжалигининг 6-бўлимида «Энасой» («Енисей»)—1200» маркали комбайнда кунига 6—8 гектар жойдаги буғдойни ўриб, янчаётган заҳматкаш Абдулла Жабборовни кўриб турибсиз.

М. МАҲМУТОВ олган сурат.

«ЎЗКОР»—ХАЛҚАРО ТАШКИЛОТ

Тошкентда Ўзбекистон Корея иқтисодий ва маданий ҳамкорлигига ёрдам жамияти («Ўзкор»)нинг таъсис анжумани бўлди.

Ўзбекистон мустақилликка эришгач дунёдаги кўплаб мамлакатлар билан иқтисодий ва бошқа алоқаларни фаоллик билан йўлга қўймоқда. Корея ярим ороли ҳам бундан мустасно эмас. Янги жамият ҳукуматга қарашли бўлмаган мустақил халқаро ташкилот бўлиб, фуқароларни, жамоаларни ихтиёрий асосда бирлаштиради. Жамият Ўзбекистон Республикаси, Корея Республикаси, Корея Халқ Демократик республикаси ва бошқа мамлакатлардаги корейслар жамиятлари ўртасида турли соҳаларда ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга фаол кўмаклашишга даъват этилган. Низомга мувофиқ «Ўзкор» аъзолик бадаллари, ҳар хил эҳсонлар ҳисобига, шунингдек ўз иқтисодий фаолияти натижасидан олинган маблағ ҳисобига молиявий жамғармасини ташкил этади. Ҳозирги вақтда 20 та ҳар хил корхона ва ташкилотларда жамиятнинг бошланғич ташкилотлари тузилган.

Таъсис анжуманида ташқи иқтисодий алоқа вазирининг ўринбосари С. С. Сафоев «Ўзкор» бошқарувининг раиси этиб сайланди.

(ЎзА мухбири).

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● ҒАРБ ва Исроил разведкаси маълумотларига қараганда, Россия Эронга жами 110 та ҳарбий самолётлар, шу жумладан, 12 та ТУ-22М, 40 та МиГ-29, 24 та МиГ-31, 24 та МиГ-27, 2 та Ил-76 тайёраларини сотиш тўғрисида музокаралар олиб бормоқда. Бу хусусда бир битимга келишилгудек бўлса, битимнинг умумий қиймати 11 миллиард долларни ташкил этади, деб ёзди «Монд» газетаси. Шундай қилинган тақдирда Теҳрон ўзининг ҳарбий ҳаво қудратини 40 фоизга ўстирган бўлади. Бундан ташқари Эрон маъмурлари Форс кўрфази можароси даврида қўлга киритилган Ироққа қарашли 110—115 та тайёраларни ҳам ҳарбий тайёргарлик ҳолатига келтириш мақсадини ҳам кўзда тутмоқдалар. Чунки, мазкур тайёралар собиқ Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилган эди.

● МАКЕДОНИЯ Жумҳуриятининг тоғли ҳудудидаги Велес шаҳри яқинида «Волга-Днепр» авиакомпаниясига қарашли Ан-12 транспорт тайёраси ҳалокатга учради. У Симферополдан Скопье шаҳрига учиб кетаётган эди. Берилган хабарларга қараганда, ҳалокат 1800 метр баландликда рўй берган. Об-ҳаво шароитларининг ноқулайлиги туфайли тайёра баланд тоғ чўққиларидан бирига урилган бўлиши мумкин.

● 23 МАЙДА судья Жованни Фальконе, ундан кейин эса унинг дўсти Паоло Борселлино ўлдирилганларидан сўнг Италия Жумҳурияти президенти Оскар Луижи Скальфаро мафия билан курашни авжига чиқариш ва уларга муносиб зарба бериш мақсадида Сицилияга 7 минг нафар аскарлари юборишга қарор қилди. Парламент президент фикрини қўллаб-қувватлади. Шундай қилиб, ҳозирги кунларда армия бўлинмалари 25 минг полициячилар билан биргаликда Палермо, Катания, Трапани, Мессина сингари шаҳар кўчаларини назорат остига олиб турибдилар. Улар гумон қилинган жойларни тинтув қилмоқдалар, яшириб қўйилган қурол-яроғларни ғаламоқдалар, машиналарни текширувдан ўтказмоқдалар. Аммо, бу орада мафия яна бир жиноятни амалга оширди. Сицилиянинг Катания шаҳрида яна бир қотиллик юз берди. Ассошиэйтед пресс ахборот агентлигининг хабар беришича, полиция назоратчиси Жованни Лиццио унинг машинасига етиб олган икки мотоциклчи томонидан отиб ташланди. Мафия тинчимаётир. Унинг навбатдаги қурбони ким бўлиши мумкин?

● КУНИ кеча Сербия ва Хорватия ҳарбий бошлиқлари ўртасида қуролли тўқнашувларни тўхтатиш юзасидан музокаралар бошланди. Музокаралар Буюк Британия ҳарбий денгиз кучларига қарашли кема бортида ўтказилмоқда.

● ЎТГАН душанба куни Исроил бош вазири Ицхак Рабин молия ва қурилиш вазирлиги тақдим этган Исроил томонидан босиб олинган ерларда қурилиш ишларини тўхтатиб қўйиш тўғрисидаги режани тасдиқлади. Матбуот хабарларига қараганда, жами 12 мингта уй-жой қурилишини тўхтатиб қўйиш мўлжалланмоқда.

● ГЕРМАНИЯ Федератив Жумҳуриятининг Кассель шаҳрида 28 яшар бир йигит устидан суд ўтказилмоқда. У СПИД билан зарарланган суюқлик тўлдирилган нина билан ҳужум қилиш таҳдиди остида бир неча кишига ташланиб, 50 минг маркани шилиб олган экан.

● 1990 ЙИЛГИ босқинчилик даврида ироқликлар томонидан ўғирлаб кетилган 11 фуқаро тайёрасидан 6 таси Қувайтга қайтарилди. Қувайт миллий авиакомпанияси бош директори Аҳмад Али-Машарий яқин кунлар ичида қолган 5 та тайёра ҳам Қувайтга учиб келади, деб айтди. Шу билан биргаликда бош директор келтирилган тайёраларни таъмирлаш ишлари 25 миллион долларга тушишлигини ҳам таъкидлади.

● РОССИЯГА қарашли «Стимул» балиқ овловчи кемаси Аляска соҳиллари яқинида ов қилаётган пайтида АҚШ соҳил муҳофаза хизматчилари томонидан ушланди. Владивосток портига қарашли мазкур кема Кадьяк портига жўнатилди.

● КУНИ КЕЧА Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ядровий ва биологик қуролларни ишлаб чиқарилишини текшириш билан шуғулланаётган мутахассислари Ироқнинг қишлоқ хўжалиги вазирлиги биносига киришга муваффақ бўлдилар.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

УЧИНЧИ ЎРИННИ ОЛИШДИ

Йўл ҳаракати ёш назоратчиларининг ўн олтинчи республика слёти барча вилоят мактаблари ўқувчиларига жиддий синов бўлди, десак янглишмаймиз.

Мусобақалар бир неча босқичда ўтди. Яъни йўл ҳаракати қоидалари билимдонлари, тартибга солувчилар, техника тараққиёти кўриги бўйича мусобақаларда вилоятимиз вакиллари ҳам қатнашдилар. Чиноз районидаги биринчи мактабнинг ёш назоратчилари учинчи ўринни эгалладилар.

С. ОДИЛОВА.

ҚУТЛОВ

ҲУРМАТЛИ адажонимиз ҳамда азиз буважонимиз!

Эл севган газеталардан бири «Тошкент ҳақиқати»да 1972 йилдан бери актив жамоатчи мухбир сифатида қатнашиб келаётганлигингиз, меҳнат фахрийси Абдуллажон Толип ўғли — Сизни бугун 56 ёшга тўлган кунингиз билан чин дилдан қутлаймиз. Сизга чинор ёшидек узоқ умр, бахт-саодат тилаб, севимли онажонимиз ҳамда бувижонимиз Мастурахон ая билан узоқ умр ва бахтли, саодатли ҳаёт кечиришингизни тилаб қоламиз.

Фарзандларингиз: Дилнавоз, Дилафрўз, Алишер, Фахриддин, Жўрабек, набираларингиз: Санжарбек, Фаридахон ва Нилуфар.

САЛОМАТЛИК — БЕБАҲО БОЙЛИК

- Тадрижий шифохона — замон талаби
- Энг яхши аппаратлар — сизнинг хизматингизда
- Ҳамкорлик — кони фойда
- Дардга даф деган яхши
- Ҳақ тўлаганнинг «тили узун» бўлади
- А. АНДРЕЕВА: «Бойлигим ёнимга қолди!»

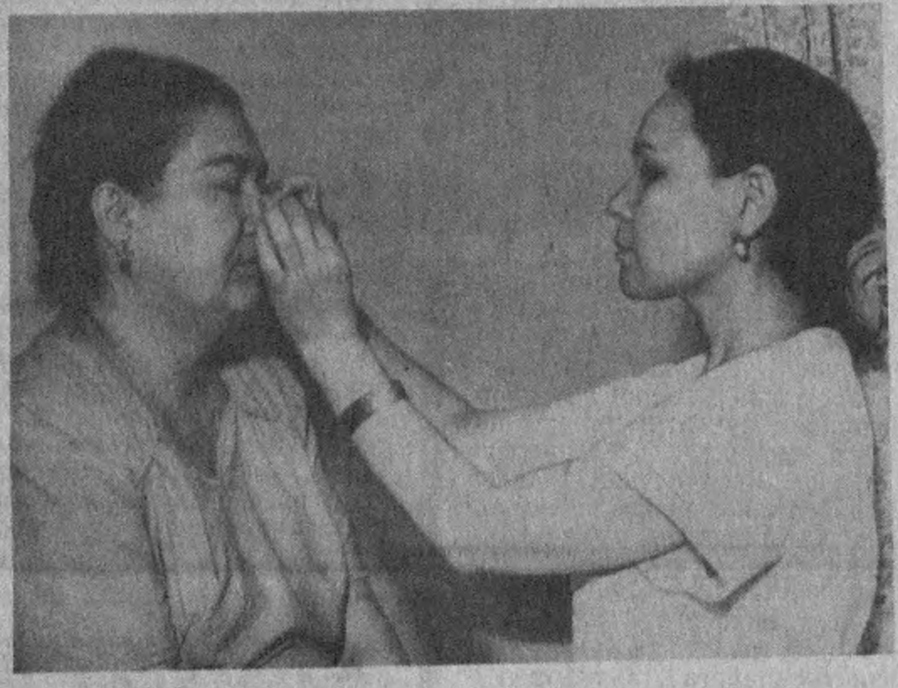

ТОШКЕНТ 1-ТИББИЕТ институтининг тадрижий шифохонаси илгари ҳам бор эди. Лекин кейинги йилларда унинг хизматидан одамлар кўнгли тўлмади. Бу ерга келган хасталар малакали маслаҳатлар ололмай ранжий бошладилар. Устига устак касалликларни аниқлайдиган аппаратлар ҳам «дақки юнусдан» қолган бўлиб, уларнинг бузилишдан «боши чиқмай» қолди.

Ана шундай ноҳуш бир вазиятда тиббиёт институти клиникасининг бош ҳакими Хусниддин Насриддинов, Рустам Оллоберганов, Раъно Аҳмедова, Садриддин Исломов, Турсуной Салимова каби бир гуруҳ тадбиркор-шифокорлар йиғилишиб, бундан кейин қандай қадам ташлаш хусусида ўйлай бошладилар. Чунки, тижорат иқтисодиётига ўтиш жараёнлари шифокорларни ҳам маълум даражада қийин аҳволга солиб қўйган эди. Ниҳоят, улар пулли тадрижий поликлиника ҳамда касалхоналар ташкил этишга қарор қилдилар.

— Клиникамизда,— дейди бош ҳаким Ҳ. Насриддинов,— 19 та бўлим бор. Хасталар учун 890 ўрин вужудга келтирилди. Турли хил дардга чалинган одамларга 1700 га яқин тиббий ходим хизмат кўрсатмоқдалар. Шулардан 300 га яқини врачлар, 800 дан ортиқроғи ўрта медицина ходимлари бўлиб, қолганлари хизматчилардир.

Ўзингизга яхши маълумки, илгарилари асосий эътибор сон ва ўринга қаратиб келинди. Даволанувчилар сони қанча кўп бўлса, ўринлар керагидан ошиқча бўлса — бу яхши эди. Сифат билан ҳеч кимнинг иши йўқ эди.

Кейинги пайтларда Президентимиз ҳамда Жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлиги ташаббуслари билан асосий эътиборни сифатга қаратадиган бўлдик. Зотан, жаҳондаги барча маърифий давлатларда шу йўсинда иш тутилади. Илгари касалхоналаримизда 1200 ўрин бўлса, ҳозир 890 тага туширдик. Натижада шарт-шароит анча яхшиланди, таомлар сифати кўнгилдагидек бўлди. Илгари бир палатада 20—25 бемор ётган бўлса, ҳозир 3—4 кишидан ошмайди. Булардан қандай хулоса чиқишини ўзингиз яхши биласиз.

Яна бир нарсани айтиб ўтайки, бизнинг клиникамиз 1-тиббий институтнинг асосий ўқув базаси ҳисобланади. Юқорида амалга оширилган ўзгаришлар натижасида назарий ўқув билан амалиёт ўртасидаги боғлиқлик юқори савияга кўтарилди . Профессор-ўқитувчиларнинг ҳар бир дарсидан келадиган наф самараси даражаси ошди. Улар илгари 100—150 талабага маъруза ўқиган бўлсалар, ҳозир домлаларнинг ҳар бири тахминан 60 талаба билан шуғулланмоқда. Чунки, назарий билим пухта бўлиши билан бирга амалий тажриба ҳам яхши бўлиши керак. Шундагина келажакда ҳозирги талабларга жавоб берадиган тиббиёт ходимларини етиштиришимиз мумкин.

— Муолажа, дардга даво излаш ишлари асосан касалликнинг туб сабабларини аниқлашдан бошланади,— деб ҳикоя қилади тадрижий маслаҳат берувчи шифохона мудири Рустам Оллоберганов,— шу маънода шу йил март ойида бизнинг поликлиникамиз қайтадан туғилди, десак, маховат бўлмайди. Маслаҳат шифохонасини таъмирлаш ишларига 300 минг сўм сарфланди. Яна 300 минг сўмга эса янги асбоб-ускуналар харид қилдик. Бу ерда шу нарсага эътибор бериш керакки, биз фойда кетидан қуваётганимиз йўқ. Бизнинг асосий мақсадимиз — энг юқори малакали хизмат кўрсатишдир. Мана бу киши қўшни Хитой Халқ Жумҳуриятидан келганлар.

— Мен хитойлик профессор Жо Си Ганман,— деди ёнимизда турган оқ халатли шифокор салом-аликдан сўнг.— Хелундянь вилоятининг Харбин шаҳрида таваллуд топганман. Шу боис рус тилини яхши биламан. Мен билан бирга ўзбекистонлик шифокорларга ёрдам бериш учун Лю Юн Сянь, Тян Си Жи, Се Ди Жинь, Лан Си Гань каби ҳамкасбларим ҳам келишган. Биз асосан нина санчиш, уқалаш, табиий гиёҳлар қўлланиш услубларини афзал кўрамиз...

Мен муолажаларимизнинг самараси ҳақида гапирмай қўяқолай. мана, хоҳлаган хастангиз билан суҳбатлашинг.

Биз йўлакда навбат кутиб ўтирган бир онахонни ичкарига таклиф қилдик. Пенсионер Анна Петровна Андреева Тошкент шаҳрининг 2/1-Қорақамиш мавзесидан келган бўлиб, 43-уйнинг 6-хонасида яшар эканлар.

— Менинг ёшим ҳозир 60 га яқинлашиб қолди,— деди А. Андреева,— 17 ёшимдан буён ошқозон касаллигидан азоб чекиб келаман. Бу дунё менга ҳар дақиқа дўзах бўлиб туюлди. Кўп ерларга мурожаат қилдим, аммо наф кўрмадим. Ниҳоят, профессор Жо тўғрисида яхши гапларни эшитиб, умид билан унинг олдига келдим. Даволанаётганимга тўққиз кун бўлди. Биринчи куниёқ ўзимни янги туғилгандай ҳис қилдим, десам ишонмайсиз. Менга аталган ёруғ кунлар ҳам бор экан-ку деб, йиғлаб юбордим. Муолажа учун тўлаётган пулларимга мингдан-мингга розиман. Саломатлик — бебаҳо бойлик эканлигини назарда тутганда, менинг бутун бойлигим ёнимга қолмоқда. Мен Жо жанобларига таъзим қиламан!..

Ҳа, тадрижий шифохонада фаолият кўрсатаётган ультратовуш бўйича мутахассис — Дилором Расулова, кўз дўхтири — Садриддин Исломов, аёллар хасталиклари бўйича шифокор— Нина Петровна Савенкова, қулоқ-бурун-томоқ шифокори—Раъно Аҳмедова, жарроҳ — Қиём Аҳроров сингари шифокорлар ҳақида ким билан суҳбатлашманг, илиқ гапларни айтишади.

...Мана умумий терапия бўлимидамиз. Бўлим мудири Турсуной Салимова хасталар атрофида парвона. Уларнинг ҳар бири билан дилдан суҳбатлашади, бир оғиз талабини ҳам эътибордан четда қолдирмайди.

— Мен ўқитувчиман,— дейди Султонпошша Нурил лаева,— Ҳамза районидаги 230-мактабда француз тилидан дарс бераман. Мен узоқ йиллардан буён ошқозон, асаб касалликларига дучор бўлган эдим. Мана шу ерга келиб даво топдим. Мингта курортдан бу ерни мен афзал кўрдим. Чиндан ҳам олдимиздан оққан сувнинг қадрига етмай келаётган эканмиз...

Сафаримиз охирида шифокорларнинг ҳозирги ижтимоий ҳимояланиши тўғрисида гап кетди. Улар Президентимиз Фармонлари билан ойлик маошларининг оширилганлиги, уй шароитларининг яхшиланаётганлиги хусусида тўлқинланиб гапирдилар. Биз «Бу яхшиликларга жавобан бутун кучимизни, ақли-заковатимизни аямасдан халқимизга хизмат қиламиз», дейишди шифокорлар.

Саломатлик — бебаҳо бойлик, дейди халқимиз. Бу бойликни сақлаб қолиш йўлида барча шифокорларимиз қатори Тошкент 1-тиббиёт институти клиникасининг, шунингдек, унга қарашли хўжалик ҳисобидаги маслаҳат берувчи тадрижий шифохона ходимларининг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Улар қисқа вақт ичида қимматли ва фойдали тажриба орттирдилар. Уларнинг иш услубларини кенг тарғиб қилса арзийди.

У. РАҲИМОВ.

Суратларда: клиника ва тадрижий шифохона фаолиятидан лавҳалар.

Даврон АҲМАД олган суратлар.

ҲАРАКАТ ХАВФСИЗЛИГИ ЎЗИМИЗГА БОҒЛИҚ

«ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ҚОИДАЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИКНИ КУЧАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА» ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛИ БАЖАРИЛИШИНИ ТАЪМИНЛАШ ЮЗАСИДАН НИМАЛАР ҚИЛИШ МУМКИН?

Яқинда барча тоифадаги ҳайдовчилар қайта имтиҳондан ўтдилар. Имтиҳон олиш «вазифа»си электрон машиналарига юклатилди. Ўзбекистон Республикаси Қонунига биноан қисқа муддат ичида ҳайдовчиларга 270 мингта ҳайдовчилик гувоҳномаси талонлари тарқатилди. Бу ишни янада тезлаштириш, одамларнинг вақтини тежаш мақсадида вилоятдаги 7 та рўйхатга олиш — имтиҳон бўлинмаларида ҳам янги хилдаги талонлар берилди.

Вилоят автомобиль назорати бошқармаси муштарийларнинг фикр-мулоҳазаларини билиш, таклиф-истакларини ўрганиб, шу асосда тегишли тадбирлар белгилаш мақсадида «Тошкент ҳақиқати» рўзномаси (1992 йил, 28 май) орқали уларга бир неча саволлар билан мурожаат қилган эди. Шу муносабат билан таҳририятимизга муштарийларимиздан кўплаб мактублар келди. Қуйида ана шулардан айримлари билан таништириб ўтамиз.

«Авваламбор хорижий мамлакатлардагидек,— деб ёзади Янгийўл районидаги Навоий номли давлат хўжалиги бош ҳисобчиси А. Иброҳимов, — ҳайдовчиларнинг талонини бекор қилиб, фақат ҳайдовчилик гувоҳномаси билан юриш қоидага киритилса, тартибни бузганлар фақат жарима тўлаш билан чегараланса мақсадга мувофиқ бўларди. Турган гапки, талон алмаштириш вақтни олиш билан бир қаторда асаббузарлик кайфиятларини ҳам келтириб чиқаради.

«ДАН ходимларининг иши сизни қониқтирадими?» деган саволга жавобларим қуйидагича: «Албатта, автомобиль назорати ходимлари орасида виждонли, маданиятли кишилар кўплаб топилади. Лекин, бу ишга шахсий манфаатини кўзлаб кирган шахсларнинг нотўғри хатти-ҳаракатлари туфайли одамлар ўртасида ДАН ходимлари тўғрисида чалкаш тушунчалар пайдо бўлмоқда. Менимча ДАН ходимлари ҳайдовчиларни тўхтатганда аввал ўзларини таништириб, йўл қўйилган хатони ёки нима учун тўхтатилганлигини тушунтириб, сўнг ҳужжатларини сўрашлари лозим. Айрим назоратчилар эса олдин дўқ-пўписага ўтишади, ҳайдовчи «ёғли»роқ жойда ишласа шунга яраша кўпроқ жарима ундиришга уринадилар.

Бундан ташқари, ҳайдовчилар йўл қоидаларини бузган тақдирда, улардан талаб қилиб олинган ҳужжатлар тегишли идораларга ўз муддатида берилмайди.

Маст ҳолда машина бошқарувчиларни ҳайдовчилик ҳуқуқидан умуман четлаштириш лозим.

Катта қимматга эга бўлган автомашиналарни тажрибасиз ҳайдовчиларга бермаслик керак. Тракторчи ёки ҳайдовчи камида 4—5 йиллик тажрибага эга бўлсинлар.

Автомобилларни техник кўрикдан ўтказиш тартиби ҳайдовчиларни қониқтирмайди. Бу борада шахсий манфаатдорлик биринчи ўринга чиқмаслиги керак. Акс ҳолда ошна-оғайнигарчилик туфайли бузуқ машиналарни ҳайдашга рухсат олган кишиларнинг айби билан кўпгина кўнгилсизликлар рўй бериши мумкин.

Шахсий ва давлат автомобилларини рўйхатга олиш ҳамда рўйхатдан чиқаришни тўлиқ ДАН ходимлари ихтиёрига бериш керак, деб ҳисоблайман.

«Тошкент ҳақиқати» саҳифаларида ҳаракат хавфсизлиги ҳамда қоидабузарларга, машина ўғриларига қарши қандай кураш олиб борилаётганлиги, уларга қандай жазо чоралари қўлланилганлиги тўғрисида мақолалар мунтазам берилиб борилишини истаймиз».

Биз имтиҳондан ўтиш учун вилоят ДАН бошқармасига келган ҳайдовчилар билан суҳбатлашдик. Улар «Тошкент ҳақиқати»да анкета саволлари берилганлиги яхши бўлганлигини айтиб, ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

ҲАЙДОВЧИ, ПИЁДА, ЙЎЛ

Шерматулла Юсупов (ТошДУ аспиранти) — Ўзбекистон Республикаси қонунида кўзгусимон, шунингдек тегишли давлат стандартларида белгиланган нормаларни бузган ҳолда (қорайтирилган) ойналар ўрнатилган транспорт воситаларидан фойдаланган фуқароларга 30 сўмдан 50 сўмгача жарима солиниши, бу ҳаракат бир йил давомида такрор содир этилса уч ойдан бир йилгача транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этиш аниқ равшан ёзиб қўйилган. Афсуски, қонунига риоя этиш тўлиқ таъминланмаяпти, кўчаларда ойналари қорайтирилган машиналар ҳамон елдек учиб юрибди. Машина корхонадан қандай чиққан бўлса, шундай ҳолда тутилиши зарур, деб ҳисоблайман.

Абай Абдукаримов йигирма йилдан бери авариясиз машина бошқариб келаётган тажрибали ҳайдовчилардан бири, у Чирчиқдаги кооператив ширкатлардан бирида ишлайди. У бизга шундай деди:

— Тажрибали ДАН ходимлари қадрига етишимиз керак, уларга ҳам осон эмас. Жазирама иссиқларда, қаҳратон совуқларда йўл ҳаракатини тартибга солиб турган кишилар ҳақида ҳар хил гап-сўзлар юритиш инсофдан бўлмаса керак. Шунинг учун ҳам ўтган йили Америкада анкета тарқатилганда 70 фоиз аҳоли полициячиларни ёқлаб чиқди.

Миркарим Мирсовуров (вилоят ички ишлар бошқармаси ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимоялаш бўлими бошлиғининг ўринбосари ички хизмат майори) — менимча йўл ҳаракати қоидаларини ўргатиш болалар боғчасидан бошланиши керак. Тўғри мактабларда бу борада сабоқ берилмоқда. Лекин, бундай дарсларни мутахассис бўлмаган кишилар ўтадилар. Мактабларда дарс бериш, йўл ҳаракати қоидаларини ўргатиш давлат автомобиль назорати ходимларига топширилмас экан, юзакичилик давом этаверади, ўқувчилар яна ҳеч нарсадан хабарсиз қолаверадилар.

Хуллас, қуруқ сўзлардан, юзакичиликдан амалий ишга ўтиш лозим. Ҳамма — етти ёшдан етмиш ёшгача йўл ҳаракати қоидаларини билганда, ҳайдовчи, ДАН ходими, пиёдалар ўртасида ўзаро ҳурмат қарор топгандагина хонадонларга шум хабарлар кириб бормайди.

Э. ҚОСИМОВ.

Муҳаррир ўринбосари Р. УМАРОВ.

ТОШКЕНТ ЖУРНАЛИСТЛАР ТАШКИЛОТИДА

БАХТИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

Ўз омадингизни синаб кўришга иштиёқингиз борми? Ҳа, балли. Ундай бўлса, Тошкент журналистлар ташкилотига мурожаат қилаверинг. Бу ерда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Журналистлар уюшмалари Конфедерациясининг лотерея билетлари сотилмоқда. У «Миллионга миллион» шиори остида ўтмоқда. Бахтли 9328 та билет орасида 1.000.000 сўмлик ютуқ ҳам бор.

— Кейинги пайтда бу лотереянинг ишончсизлиги ҳақидаги миш-мишлар мутлақо асоссиздир,— дейди Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси бошқарувининг раиси Л. Кабиров.— Лотерея тиражи 1992 йил декабрида Москвада ўтади. Ютуқларни 1993 йил 1 июлгача эгаларига етказиб берилади. Журналистлар уюшмалари ўзаро тузган шартнома бунга кафилдир.

Лотерея олмоқчи бўлсангиз, Тошкент журналистлар ташкилотига мурожаат қилинг. Телефон: 33-62-61. Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй.

«Ўзбекистон» паррандачилик бошқармаси жамоаси бошқарма бош директори Зокирхон ҳожи Носирхон ўғли Хўжаевга волидаи муҳтарамалари

Шарофатхон
ХЎЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдириб, таъзия изҳор қилади. Онахонни Оллоҳ таоло шафоат айлаб, раҳматига олсин!

Ўзбекистон Тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамиятининг Тошкент вилоят кенгаши жамоаси кенгаш раиси М. Мирсоатовга укаси

Қўчқор
МИРСОАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамияти Тошкент вилоят кенгашининг «Ёдгорлик» ишлаб чиқариш кичик корхонаси ва «Сайхун» кичик корхонаси Жамият вилоят кенгаши раиси М. Мирсоатовга укаси

Қўчқор
МИРСОАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент вилояти табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси жамоаси Янгийўл шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси В. Маҳмудовга отаси

Бурхонхон
МАҲМУДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.
ЭЪЛОНЛАР ВА ТИЖОРАТ БЎЛИМИ—33-99-15.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: Г—220. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти— 20.30. Босишга топширилди — 18.00. 31646 нусха босилади.